

πρὸς κάθε ξένο εἰδικὸ ἐπιστήμονα, ποὺ κατα-
γίνεται στὸ ζήτημά τους, ζήτημα ζωῆς γι'
αὐτούς, καὶ ποὺ ἀνακοινώνει τὴ γνώμη του.
Κυριώτατη φροντίδα τῆς ζωῆς μου, ἀπάνου
ἀπὸ κάθε ἄλλο. τὸ γλωσσικὸ μας ζήτημα, καὶ
γιατὶ ἐξαιρετικὴ εἶναι ἡ ἱστορικὴ καὶ γλωσσικὴ
του σπουδαιότη, καὶ γιατί σκετίζεται μὲ τὰ
τωρινὰ ἐνὸς εὐγενικοῦ λαοῦ καὶ μὲ τίς ἐλπίδες
του γιὰ τὰ μελλόμενα. Ἀντῶμαι μονάχα πὼς
μπαίνω σήμερα καὶ ξετάζω τὸ ζήτημα, ξένος
ἐγώ, χωρὶς νὰ τὴ γνωρίζω καὶ νὰ τὴν αἰσά-
νουναι τὴ ζωντανή γλώσσα, ὥστε νὰ μπορέσω
καὶ πρακτικὰ μὲ λογοτεχνικὰς ἀποπειρὰς νὰ
λάβω μέρος μέσα στὴν κίνηση.*) Ὁ πῶς φλο-
γερός μου πόθος εἶναι νὰ εἶχα γεννηθῇ καὶ
νὰ εἶχα ἀνατραφῇ στὴν Ἑλλάδα καὶ μέσα στὴν
ψυχὴ μου μαζί μὲ τὴ στέρεα τὴν πεποῖθησιν
γιὰ τὴν ἀνάγκη τῆς γλωσσικῆς ἀναμόρφωσης
καὶ μὲ τὴν ἀσάλευτη θέλησιν γιὰ τὴν πραγμα-
τοποιήσῃς νὰ εἴταν ἐνωμένη ἐνὸς Σαίξπη-
ρον κ' ἐνὸς Γκαίτε ἢ ποιητικὴ δύναμις.»

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

(*) Δὲν ξέρω ἂν ἀπὸ ξεχασιά του ἢ ἀπὸ μετριοφροσύνη
ἢ γιατί θὰ εἴταν ὑστερώτερα, δὲν ἀναφέρει κάποια λιγιστά,
βίβλια, κομμάτια, ὅμως ἀρκετὰ γιὰ νὰ δείξουν πὼς γνω-
ρίζει καὶ πὼς αἰσθάνεται καὶ τὴ ζωντανή μας γλώσσα καὶ
τὴν καθαρεύουσα. Φανήκανε, χωρὶς ὄνομα, ἐδῶ καὶ κάμ-
ποσα χρόνια, στὴν «Ἡμέρα» τοῦ Τριεστοῦ καὶ στὸ περιο-
δικὸ «Ἐστία».

ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ

(ΤΟ ΝΗΣΙ)

ΣΤΟ ΜΕΤΟΧΙ

Διάλογος μ' ἓνα καλόγερο.

Ἐνα δειλινὸ πῆγα στὸ μετόχι τῆς μονῆς τῶν
Ἱερώων δυτικὰ τῆς Χώρας. Ὁ ἡγούμενος εἰλεπε
στὰ χτήματα τὰ βορεινὰ, μὰ ἦταν ἐκεῖ ἓνας καλό-
γερος ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὅρος ποὺ μὲ ὑποδέχτηκε μὲ
κρυμμένη πονηρίαν καὶ περιέργεια. Καθῆσαμε ἀπο-
κάτω ἀπὸ τὴν κληματαριά. Κοντὰ εἶχαν φυτρώσει
κάτι πρινάρια δέντρα γεναμένα, καὶ μακριὰ φαι-
νόταν ἡ θάλασσα. Νομίζοντας πὼς ἦταν ὁ ἡγούμε-
νος.)

*) Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 355.

ΠΕΤΡΟΣ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

ΣΠΑΣΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ*

Ἐνα σκληρὸ κακὸ γέλοιο ἔσκισε τὸ λαιμὸ τοῦ
Ὁρίστη.

— Ἄ! ἄφηνε τίς ὑποκρισίας καὶ ρῆξε πῆ-
κάτω τὴ μάσκα τῆς σεμνότητος! Ποῦ εἴσουν; ποῦ
γύριζες;

Τῆς εἶχε ἀρπάξει τὸ χέρι καὶ τῆς τῶσφιγγε καὶ
τῆς τὸ στρουφίζε.

— Ἄ! πέρασες ὥραϊα ἐσύ! Μὲ τὸ γέρινο σα-
ράβαλο ποὺ δὲν ξεκολλᾷ ἀπὸ κοντὰ σου καὶ τρίβε-
ται ἀπάνω σου καὶ θέλει νὰ σε μεθῇ μετὰ τὰ με-
γάλα του τὰ λόγια. Ἄα! πέρασες ὥραϊα, ἐσύ!

Καὶ τὴ στρίγμωνε στὴ γωνιὰ τοῦ μπαλκονιοῦ
κ' ἓνας σεισμὸς περνοῦσε ἀπὸ τὰ μάτια του, ἀπὸ τὰ
χέρια του, ἀπὸ τὸ νοῦ του. Ἡ Χρυσούλα μικροῦ-
ταϊκή εἶχε γίνει στὴ γωνιὰ καὶ πολεμοῦσε νὰ γλυ-
τώσει τὰ χέρια τῆς.

*) Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθ. 355.

νος τὸν ρώτησα γιὰ τὸ μετόχι, πόσα στρέμματα
χωράφια, πόσες ἐλιές καὶ πόσα γιδοπρόβατα ἔχει.
Ὁ καλόγερος ἀποκρίθηκε·

— Καὶ γὼ ξένος εἶμαι καὶ δὲν ξέρω. Μὰ σὺ τί
ρωτᾷς; Ποῦ τρέχεις ἔτσι στὶς ἐρημιές; τί θὰς ἐδῶ
πέρα;

— Γυρίζω ἔτσι, γιὰ νὰ μάθω.

— Καὶ τί ἔχεις νὰ μάθεις ἐδῶ πέρα; Δὲ σε
καταλαβαίνω.

— Νά, τὸ ἔθνος μου εἶναι κακομοιρασμένο,
πάει νὰ χαθεῖ καὶ τὴ δυστυχία του τὴν ἀγαπῶ. Ὁ
καθένας κυτάζει τίς δουλειές του, καὶ γὼ ἄλλη δου-
λειὰ δὲν ἔχω παρὰ νὰ μαθαίνω τίς σκέψεις δύνα-
μες τῆς φυλῆς μου. Τὸ λυποῦμαι τὸ ἔθνος μου καὶ
ἀξίζει τέτοιο ἔθνος νὰ τὸ βοηθοῦν τὰ παιδιὰ του,
μὰ τὰ παιδιὰ του δὲν εἶναι ἀξία νὰ τὸ βοηθήσουν
καὶ μόνον εὔχονται καὶ ἐλπίζουν, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ
προσπαθοῦν κάτι καλὸ νὰ τοῦ κάνουν· νὰ τὸ γνω-
ρίσουν καλλίτερα καὶ νὰ τὸ βάλουν σὲ καλὸ δρόμο.
Μ' ἀρέσει νὰ καταπιάνομαι ἐγὼ ἐκεῖνα ποὺ οἱ ἄλλοι
μονάχα εὔχονται νὰ γίνουν. Καθένας ποὺ καταγί-
νεται μὲ τὴ φυλὴ του δυναμώνει τὴν ψυχὴ τῆς, τῆς
προσθέτει ἓναν κόκκο ἀκόμα κοντὰ στοὺς τέσους
ἄλλους περασμένους. Εἶναι πλούσια ἡ ψυχὴ τῆς
πολὺ παλίας φυλῆς μου, μὰ πάντα χρειάζεται και-
γούριους κόκκους γιὰ νὰ τὴ δυναμώσουν, γιατί οἱ
παλαιοὶ μπαγιατιάζουν. Ἐνα ἔθνος ποὺ γεννᾷ ἀν-
θρώπους τέτοιους ποὺ κάνουν ὡραίες πράξεις, εἶναι
ζωντανό. Κάθε καινούρια πράξη τους ζωντανεύει
τὴν ἐθνικὴ συνείδηση.

— Ἐσὺ τί πράξη κάνεις;

— Δίνω τὸν ἐαυτὸ μου στὴ φυλὴ μου, γιατί
δὲν ἔχω τίποτε ἄλλο νὰ δώσω, ὅς ποῦμε χρήματα
γιὰ τὸ στόλο. Καὶ μοῦ φαίνεται πὼς αὐτὸ δυναμώνει
τὴν ψυχὴ τῆς.

— Καὶ τί θὰ καταλάβεις ἔπειτα;

— Τίποτα. Δὲ γυρεύω καμὴν ἀνταμοιβή. Κά-
ποτε γυρίζοντας σὲ χωριὰ ἑλληνικὰ χαμένα στὶς ἐ-
ρημιές καὶ ἀφημένα, ρωτῶ ἂν μὲ βλέπει κανεὶς,
ποῦ βρίσκομαι καὶ τί κάνω. Μὰ πάλε ὅταν φαντά-
ζομαι πὼς μὲ βλέπει ὁ δεῖνας ἢ ὁ τάδε, βαρυσταί.
Δὲν ξέρουν αὐτοὶ τί αἰσθάνομαι, οὔτε θὰ τοὺς τὸ ἐ-
ξηγήσω. Καὶ χαίρομαι ποὺ εἶμαι χαμένος σ' αὐτὲς
τίς ἐρημιές τὸν καιρὸ ποὺ ἄλλοι σὺν ἐμένα γυ-
ρεύουν νὰ παντρευτοῦν, νὰ βροῦν κοινωνικὰς θέσεις,
νὰ γλεντήσουν, νὰ χάσουν μύγες. Τὸν καιρὸ ποὺ
ἄλλοι ζοῦσαν στὰ Παρίσια καὶ στὶς μίμησης τῶν

Παρισίων, εἶμαι ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνες, ἔζησα
στὰ χωριὰ τους καὶ τοὺς γνώρισα. Πῶς νὰ μὴν
ξέρω τοὺς Ἕλληνες καλλίτερα ἀπ' αὐτοὺς; Ἦταν
καὶ χρήσιμο γιὰ τὴν ἀνατροπὴ μου στὰ χρόνια τῶν
ἀνυπόταχτων τῶν ἀταχτῶν πόθων μου νὰ νοιώθω
πὼς εἶμαι περιτριγυρισμένος ἀπὸ Ἕλληνες. Σ' ἓνα
χωριὸ ἑλληνικὸ μέσα στὴ Θράκη περνοῦσα. Τὸν
παπὰ τὸν εἶδα, καὶ τὸ δάσκαλο καὶ τοὺς χωριανούς.
Τὸν παπὰ τὸν ρώτησα πόσα σπῖτια ἔχει τὸ χωριό,
καὶ τὸ δάσκαλο πόσα παιδιὰ μαζεύει στὸ σχολεῖο
καὶ πόσα κορίτσια. Τοὺς προσετοὺς καὶ τοὺς ἄλλους
χωριανούς τοὺς ρώτησα πὼς πῆγαν τὰ γεννήματα
ἐφέτος, τί εἶδη καλλιέργειαν καὶ ἂν μεταξὺ τους
ζοῦνε μονοεισμένοι, ἢ γιατί μιλῶνουν ἀναμεταξύ
τους, καὶ πὼς τὰ περνοῦν μὲ τὰ γειτονικὰ χωριὰ
καὶ μὲ τὴν κυδέρνηση ὅποια καὶ νὰ εἶναι. Καὶ ὅ-
στερα δὲν εἶχαμε πιά τίποτε ἄλλο νὰ ποῦμε. Σὲ
κάθε χωριὸ τῆς Ρωμισσίνης, εἴτε στὴν Ἑλλάδα
κάτω, εἴτε στὰ νησιά, στὴν Εὐρώπη ἢ στὴν Ἀσία,
στὴν Τουρκίαν ἢ στὴ Βουλγαρίαν τὰ ἴδια πράγματα γί-
νονται χιλιάδες χρόνια τώρα, τὰ ἴδια ρωτῶ παντοῦ,
τὰ ἴδια λέμε μὲ τοὺς χωριανούς καὶ τοὺς ἀρχόντες
τους—πράγματα χωριότικα καὶ μετρημένα, ἀπλὰ
καὶ βαθειά, οὐσιαστικὰ καὶ αἰώνια, ποὺ δείχνουν τὴ
ζωὴ τῶν ἀνθρώπων πέρα καὶ πέρα, καὶ τὴν παντο-
τεινὴ ὁμοιότητά τους. Ἐκεῖ νοιώθω καλὰ ὅτι ἀπὸ
τὸν ἄνθρωπο δὲν ἐνδιαφέρουν οἱ λεπτομέρειες τοῦ
κάθε ἀτόμου, ἀλλὰ δὴ τρία γενικὰ ἀνθρώπινα αἰ-
σθήματα, γιατί οἱ διαφορὰς τοῦ ἐνὸς ἀπὸ τὸν ἄλλο
εἶναι ἀσήμαντες καὶ τὸ μόνο ποὺ κάτι σημαίνει,
ὅχι καὶ πολὺ σπουδαῖα πράγματα ὅμως, εἶναι ἡ ὁ-
μοιότητά τους. Καὶ στὶς πολιτείες τώρα τὰ ἴδια ξε-
δικλύνω ἀπὸ τὰ εἶδα πρῶτα καθαρὰ μέσ' στὰ χω-
ριά. Ἡ κοινωνικὴ εἰκόνα τῶν χωριῶν μοῦ ἐδείξε τὸν
πῶς σωστὸ δρόμο γιὰ τὴν κοινωνικὴ ψυχολογία μου.
Τὰ πολιτικὰ συμφέροντα τῶν ἀρχόντων τῶν χωριῶν
μὰς φυλῆς συντακρίζονται μὲ τὴν ἀνάγκη καὶ
πλάθουν ἀγάλη ἀγάλη τοὺς πολιτικούς ὁργανισμούς,
τὰ κράτη. Καὶ τὰ χωριὰ πάλι ὅσα, μὲ τὴν ἰδιοφυῖαν
τους γιὰ τὴ δουλειὰ καὶ μὲ τὸ νὰ εἶναι σὲ κατάλ-
ληλο γιὰ τὸ ἐμπόριο μέρος χτισμένα, γίνουν σιγὰ
σιγὰ πολιτείες, φτεάνουν τὸν πολιτισμό. Καὶ ἀπὸ
τὸν πολιτισμὸ βγαίνουν οἱ ἐξαιρετικοὶ ἄνθρωποι, ποὺ
σὲ τίποτε δὲ διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους, μόνον στὴν
ἐνταση τῆς ζωῆς.

Στὸ χωριὸ βλέπω τὴ βάση τοῦ ἀνθρώπου. Γι'
αὐτὸ ἴσως καὶ μ' ἀρέσει τόσο νὰ βλέπω χωριότικα

— Ὡ! πονῶ!.. μὴ μὲ σφίγγεις! πονῶ!..
Καὶ τὰ μαλλιά τῆς ἀρχίσαν νὰ ξεπλέκονται
καὶ νὰ τῆς πέφτουνε στοὺς ὤμους.

— Ποῦ γύριζες; Ποῦ γύριζες; Ἄ! ὑποκρί-
τρα, σεμνὴ ἐσύ, ποὺ σπαράξεις ἀπὸ τὴν ἀκολασία
καὶ λιγώνεσαι, εὐτὺς ὡς νοιώσεις καὶ τὸ πῶς ἀλα-
φρὸ μου χᾶδι ἀπάνω σου!

Καὶ γέλασε τὸ ἴδιο τὸ φριχτὸ τοῦ γέλοιο.

(Ἄ! Θέ μου! Θέ μου! γιατί τὰ χέρια ποὺ ἀ-
γαποῦμε, νὰ μποροῦνε αὐτὰ μόνον τόσο τέλεια νὰ
μᾶς ξεσκίζουν λουρίδες-λουρίδες τῆς ζωῆς!)

Ἡ Χρυσούλα ἀκίνητη ὡς τότε καὶ στριμωγ-
μένη, πετάχτηκε ἀπάνω σὺν ἀλαφίνα πληγυμένη
καὶ μ' ἓνα τίνχημα τοῦ κορμιοῦ τῆς λευτέρωσε τὰ
χέρια τῆς καὶ τὰ μαλλιά τῆς καὶ ξεχυθῆκαν διὰ
ἀπάνω στὰ μηλίστρια τῆς, στὸ μέτωπο, στοὺς ὤ-
μους.

— Μὴ μοῦ σκίζεις τὴν καρδιά! φώναξε μὲ φωνὴ
ἄγρια καὶ πνιγμένη, μὴ μοῦ σκίζεις τὴν καρδιά!

— Σὲ μισῶ! Σὲ μισῶ! Ἀνδραγαθύνει τὰ χέρια
μου νὰ σ' ἀγγίξουν!

Τέντωσε τὸ δεξιὸ τῆς τὸ χέρι κ' ἔφραξε τὸ
στόμα τοῦ Ὁρίστη καὶ μὲ τὸ ἀριστερὸ τῆς ἔ-
σφιγγε μὲ δλη τὴ δύναμιν τὴν καρδιά τῆς. Ὅλο τὸ

ξημέρωμα ἔφευγε τώρα ἀπάνω τους. Κ' εἴταν ἓνα
θέαμα ὑπέροχο θαυποχρυσωμένο ἀπὸ τὸ τριαντα-
φυλλὶ ἀντιφίγγισμα τῆς αὐγῆς, εἴτανε ἓνα θέαμα
ὑπέροχο, — χαμένο, γιατί κανένα μάτι ἀνθρώπου δὲν
τὸ χάρηκε.

Ἀναβρύζανε τώρα, ξεπολύσανε ὁμηρικὰ καὶ ἀ-
πελιπισμένα τὰ λόγια ἀπὸ τὴν καρδιά τῆς Χρυ-
σοῦλας.

— Ἐγὼ σ' ἀγαπῶ! Ἐγὼ σ' ἀγαπῶ! Τί μὲ
μέλει πὼς μὲ βρίζεις; Τί μὲ μέλει πὼς μὲ μισεῖς;
Ἐγὼ σ' ἀγαπῶ! Ἐγὼ ἀφῆκα τὸ σπῖτι μου, τ' ἀ-
δέσφια μου, τὴ μαμά μου κ' ἦρθα στὴν ἀκρὴ τοῦ
κόσμου νὰ σε βρῶ, νὰ πέσω στὰ πόδια σου καὶ νὰ
σοῦ πῶ — πάρε με! πάρε με! πεθαίνω γιὰ σένα!
Τὴ ζωὴ μου, τὴν τιμὴ μου, τ' ὄνομα τοῦ σπιτιοῦ
μου, τὴν εὐτυχία, τὴ χαρὰ, τὸ ἐγὼ μου, διὰ τῆ-
ρῆς κάτω στὰ πόδια σου νὰ τὰ πατεῖς, νὰ ξε-
κουράζεσαι — σωρειάστηκα κ' ἐγὼ μαζί τους στὰ
γόνατά σου, σκαλὰ σου, πράμα σου, κατιτὶ σὺν
προσκεφάλι, κατιτὶ σὺν σκυλάκι, ὅπως μοῦ εἶπες
καὶ σὺ ὁ ἴδιος προχτές, ἓνα σκυλάκι ποὺ πονεῖ καὶ
γλείφει τὰ χέρια ποὺ τὸ δέρνουνε..

Τὰ χέρια τῆς ὑψώθηκαν δλόγυντα, ἀλαφρο-
δοσιμένα ἀπὸ τίς ξανθὲς ἀντιφίγγιες τοῦ ἡλίου. Τὰ

κατατόπια, τὸ ἀλέτρι καὶ τὰ ζευγάρια, τὰ χωράφια καὶ τ' ἀλώνια. Ἄλλοι βλέπω θάλασσα, καρδιά καὶ ψαροπούλες. Στὰ σκολεῖα δακρύζει κάποτε μυστικὰ ἡ ψυχὴ μου ποὺ ἀκούω τὰ παιδιὰ τοῦ ἔθνους μου νὰ τραγουδοῦν παλιὰ γνωστὰ τραγούδια. Τότε μὲ σέρνουν ἀδάσταχτα οἱ μυστικὲς φωνές μου τόσο ποὺ τυφλώνομαι γιὰ τ' ἄλλα πράγματα τοῦ κόσμου. Μὰ ὁ δάσκαλος παντοῦ μὲ ξυπνάει ἄσχημα καὶ μοῦ δείχνει τὴν κακομοιριά τοῦ ἔθνους μου.

(Ἀκολουθεῖ)

ΙΔΑΣ

Ο ΣΟΦΟΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

«Ἡ καθαρεύουσα δὲν εἶναι
τοῦ λαοῦ ἀλλοτρία».

Ὁ σοφὸς Εἰσαγγελέας τοῦ Ἀρείου Πάγου κ. Τζιβανόπουλος ἐβγαλε τώρα τελευταῖα σὲ βιβλίον τίς «Γνωμοδοτήσεις τοῦ ἐπὶ σπουδαίων νομικῶν ζητημάτων». Μία σ' αὐτὸ τὸ βιβλίο βρίσκεται τυπωμένη καὶ μιὰ γνωμοδότησή του μετὰ τὴν ἐπιγραφή «Αἱ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων δὲν πρέπει νὰ γράφονται εἰς δημοτὴν γλῶσσαν». Εἶναι τὸ παλιὸ ἐκεῖνο ἀπὸ τὸ 1901 ἐγγράφον τοῦ σπέν Εἰσαγγελέα τῶν Ἑρετῶν Λαρίσης, γιὰ νὰ τιμωρήσῃ τὸ δικαστὴ Βόλου κ. Στελλάκη, ποὺ εἶχε γράψῃ τότες μιὰν ἀπόφασίν του στὴ δημοτικὴ γλῶσσά. Ὁ Στελλάκης εἶταν ὁ πρῶτος δικαστὴς ποὺ εἶδε τί ἀρνησμοὶ φέρνει στὰ ἰδιωτικὰ συμφέροντα τοῦ κοσμάκη ἡ ἀκατανόητη γλῶσσά τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων. Ἄν ἡ πλουτοκρατία μετὰ τὴ δύναμιν τοῦ παρᾶ, στίβει τὸ αἷμα τοῦ ἐργαζομένου λαοῦ, ἡ γραφειοκρατία, ἄλλη φοβερὴ πληγὴ τοῦ σημερινοῦ Κράτους, ἐκμεταλλεύεται τὸ φτωχόκοσμο μετὰ τὴ μέθοδον τοῦ γλωσσικοῦ μανταρινισμοῦ. Οἱ νόμοι εἶναι ἀγνωστοὶ γιὰ πάντα στὸ λαόν, σὲ τέτοια γλῶσσα ποὺ βρίσκονται γραμμένοι. Πῶς ὁ λαὸς νὰ συμμορφωθῇ μετὰ νόμους ποὺ δὲ νοιώθει; Καὶ πῶς ὁ λαὸς νὰ μὴ στὴν ἰδέαν τῆς Δικαιοσύνης μετὰ ἀπόφασις γραμμένης σὲ ξένη γλῶσσά;

Αὐτὰ οἱ μεγάλοι καὶ τρανοὶ τύρηννοι τοῦ λαοῦ δὲν τὰ χαμπαρίζουν. Ὁ λαὸς πρέπει μόνον νὰ πληρώνη καὶ νὰ μὴν ξέρῃ τὸ γιατί. Φῶς στὸ λαόν, σημαίνει θάνατος στὴν τυραννίαν τῶν ἐκμεταλλευτῶν.

στήθια τῆς ἀνεδοκατεβάναν φουρτουνασμένα. Καὶ τὰ μαλλιά τῆς γελοῦσαν εὐτυχισμένη καὶ δλόχρυσά μέσα στὰ δάχτυλα τῆς Αὐγῆς.

Καὶ τὰ λόγια δὲν μπορούσαν πιά νὰ κλειστοῦνε στὴν καρδιά καὶ ξεχωνόντανε ὅλο καὶ πιὸ ὀρμητικὰ καὶ ἀνυπόταχτα.

— Ἐγὼ σ' ἀγαπῶ! σ' ἀγαπῶ! Ὡ νὰ μπορούσα νὰ μὴ σ' ἀγαπῶ! Στριγμώνομαι σὲ μιὰ γωνιά νὰ μὴ με βλέπεις, νὰ μὴν πιάνω τόπο, νὰ μὴ σὲ πειράζω. Καὶ βλέπω. Καὶ βροτῶ τὴν καρδιά μου καὶ μετὰ τὰ δυὸ μου τὰ χέρια. Ὡ! νὰ μπορούσα νὰ μὴ σ' ἀγαπῶ! Τὰ μπράτσα μου ἀδυνάτισαν, χλωμιάσανε τὰ μάγουλά μου, ἐλιώσε τὸ κορμί μου νὰ σὲ περιμένει κάθε πρωτὸ ὁλόρωθον, ἀπάνω στὸ μπαλκόνι, ἰδὼ! Κι ὡς σ' ἀκούω νὰ ἔρχεσαι τρέχω νὰ κρυφθῶ στὸ κρεβάτι, νὰ μὴν δεῖς πῶς ἀγρυπνοῦσα κ' ὑπόφερα γιὰ σένα! Κ' ἔρχεσαι μουσκεμένος ἀπὸ τὴ μυρουδιά μιᾶς πλούσιας πόρνης καὶ τρικλίζει θυμωμένος τὸ κορμί τῆς. Εἶσαι κουρασμένος καὶ ὡς σὲ παίρνει ὁ ὕπνος, γλυκοξεφώνιζεις τ' ὄνομά τῆς, καὶ ἀπλώνεις τὰ χέρια σου νὰ τὴν ἀγκαλιάσεις—κ' εἶμαι δίπλα σου ἐγὼ, ἐγὼ ποὺ λιώνω, ἐγὼ ἡ σκιάδα, ἐγὼ τὸ σκυλάκι! Καὶ δὲ μιλῶ! Κι ὡς ἀνοίξεις τὰ μάτια σου καὶ δεῖς πῶς

Κ' ἔτσι ἡ χερούκλα τοῦ σοφοῦ Εἰσαγγελέα ἀδραξέ τὸ δικαστὴ Στελλάκη, ποὺ τοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ πῶς πρῶτος σκοπὸς τῆς Δικαιοσύνης εἶναι ἡ πεποίθησι τοῦ κοσμάκη γιὰ τὴν κάθε μιὰ κρισιολογίαν, καὶ γιὰ τὸ λόγο ποὺ αὐτὴ ρίχνει τὸ δίκιο στὸ ἓνα ἢ στὸ ἄλλο μέρος, καὶ γιὰ τὸν τρόπο ποὺ σκέφτεται γιὰ νὰ τὸ κἀνῇ αὐτό. Καὶ κάθησε ὁ Εἰσαγγελέας ὁ παντογνώστης καὶ γνωμοδότης: «Τὸ Πρωτοδικεῖον Βόλου ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως ἀπόφασιν εἰς δημοτὴν γλῶσσαν γεγραμμένην. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς νὰ καταδιώξητε τάχιστα πειθαρχικῶς τοὺς ἐκδόντας τοιαύτην ἀπόφασιν δικαστὰς διὰ τὴν ἐκ κοινῆς φύσεως παράφασιν τοῦ ἑαυτῶν καθήκοντος». Τί περίεργον! νὰ παραβαίνης τὸ ἀσεκτοῦ καθήκον τὴ στιγμὴ ἴσα ἴσα ποὺ πᾶς νὰ τὸ βάλῃ σὲ τάξιν καὶ σὲ σειρά. Ἐξὸν ἂ νομίζῃ ὁ κ. Εἰσαγγελέας πῶς τὸ καθήκον τοῦ δικαστῆ εἶναι νὰ σκοτίζῃ τὸ δίκιο, βγάζοντας τὴν ἀπόφασίν του σύφωνα μετὰ τὸ κόμμα ἢ μετὰ τὴν τοίπη. Τότες εἴμαστε σύφωνα. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει μὲν διάταξις ἐν τῇ νομοθεσίᾳ δριζύουσα ὅτι υποχρεωτικὴ τῶν δικαστῶν γλῶσσα εἶναι ἡ νῦν ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐν χρῆσει οὖσα, ὑπάρχει δ' ὅμως ἡ διάταξις τοῦ ἀρθροῦ 29 Δ' τοῦ διοικητικοῦ ὁργανισμοῦ, καθ' ἣν τὸ ὕψος τοῦ γράφειν πρέπει νὰ εἶναι ἐφηρμοσμένον εἰς τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ γράφοντος». Καὶ τί μεγαλύτερη ἀξιοπρέπειαν γιὰ ἓνα δημοσίον ὑπάλληλον νὰ γράφῃ τὴ γλῶσσά τοῦ λαοῦ ποὺ βάλθηκε νὰ ὑπερεπείσῃ; Ἄ ἡ κοινὴ δ' αὕτη γλῶσσα (ἡ καθαρεύουσα) ἔχει βάσιν τὴν νῦν λαλουμένην καὶ δὲν εἶναι τοῦ λαοῦ ἀλλοτρία. Ἡ καθαρεύουσα δὲν εἶναι τοῦ λαοῦ ἀλλοτρία! Πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς πολὺς σοφός, καὶ μάλιστα στὴν Ἑλλάδα σοφός, γιὰ νὰ δογματίζῃ ἔτσι, ἀμελέτητα, ἀσυλλόγιστα, ἀτόχαστα, ἀντεπιστημονικά. Οἶδεις ἐκ τῶν διαδίκων ἐσκέφθη νὰ κατακρίνῃ τὰς δικαστικὰς ἀποφάσεις ἐπὶ τῷ ὅτι οἱ γλωσσικοὶ αὐτῶν τύποι κατήντησαν εἰς τὸν λαόν ξένοι καὶ ἀκατάληπτοι. Κ' ἐπειδὴ δὲν τὸ σκέφτηκε κανένας, ἔρα ἀπαγορεύεται νὰ τὸ σκεφτοῦμε ἐμεῖς. Αὕτη λέγεται εἰσαγγελικὴ λογική, μετὰ τὸ συμπάθειο. Μὰ ποῦ τὸ ξέρει ὁ κ. Εἰσαγγελέας πῶς δὲν τὸ σκέφτηκε κανένας. Θεὸς εἶναι καὶ μπαίνει μέσα στὴν ἀλλοτρίαν σκέψιν; Μπορεῖ! Θελήσανε, λέει, οἱ δικαστὰς τοῦ Βόλου ἀδπως ἀποδείξωσιν ὅτι οὐσιώδης σκέψις καὶ πόθος ἐμφωλεύων εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν εἶναι ἡ ἐπικράτης γλωσσικὴ ἰδιώματας τεχνητοῦ, αὐθαίρετου καὶ ἀνυπάρχοντος ἐν τῇ γλωσ-

σίμῃ συνειδήσει τοῦ ἔθνους». Τὴν κακομοιρὰ τὴ φτωχοκαθαρεύουσα, παίρνει τὰ ἐπιχειρήματά της γιὰ νὰ μᾶς χτυπήσῃ! Μὰ, κύριε Εἰσαγγελέα, ὑπάρχει ἄλλο ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα αἰγλωσσικὸν ἰδιώμα τεχνητόν, αὐθαίρετον καὶ ἀνυπάρχον ἐν τῇ γλωσσικῇ συνειδήσει τοῦ ἔθνους; Ποιὸς λαὸς μιλάει, σκέφτεται, γράφει, μετὰ τὴ δικαστικὴν καθαρευουσιάνικη γλῶσσα; Καὶ πῶς ἔχετε τὴν τόλμην νὰ βρίζετε τὴν ἀληθινὴν γλῶσσά τοῦ ἔθνους σας, καὶ νὰ τὴν λέτε ἀνυπάρχον; Ἡ Παλαιὴν ἑξίωμα παρὰ τοῖς νομικοῖς εἶναι ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν νόμων καὶ τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων πρέπει νὰ εἶναι πεζὴ καὶ λιτοτάτη. Ἐρεστε, κύριε Σοφέ, ἄλλη γλῶσσα ποὺ πεζή, ποὺ λιτοτάτη ἀπὸ τὴν ἀπλὴ μας, τὴ δημοτικὴ μας, τὴν καθαυτὴν γλῶσσά τοῦ λαοῦ μας; Αὕτη ἴσα ἴσα ἔχει καὶ τὰ μεγάλα τὰ χαρίσματα, νὰ εἶναι ποιητικώτατη μέσα στὴν πεζότητά της, καὶ πλουσιώτατη μέσα στὴ λιτότητά της, σὰ μιὰ γυναῖκα ὡραία, ἀπλὴ καὶ καλὴ, ἐνῶ ἡ καθαρεύουσα σας ἔχει ὅλα τὰ φτικισίδια, τίς μπογιές, τίς πούντρες, τὰ ψευδοστολίσια, τῆς τυχαίας παλισγύναικας τοῦ ἀλαφρόκοσμου. Ὁ κ. Εἰσαγγελέας ὅμως πῆρε τέτοια φέρα, ὥστε φτάνει στὸ νὰ λήθῃ τὴ δημοτικὴ γλῶσσά «ἀκατανόητη»! Ἀδιὰ τῆς τοιαύτης δὲ πράξεως οἱ δικασταὶ δυσχεραίνουσι καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἐλέγχου τῶν ἀποφάσεων ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων δικαστηρίων, ἵνα ὑποχρεοῦνται οὕτω νὰ μελετήσωσι καὶ τὴν ἐρμηνείαν τῆς γλώσσας ἐκάστης ἀποφάσεως. Ἦδη πολλὰ ἠκούσθησαν παράπονα ὅτι ἔργα καθαρῶς φιλοτεχνικὰ εἶνε ἐνεκα τῆς γλώσσας (ὅχι ἀπὸ τὴν ἐννοίαν, βρὲ γιὰ τὸ Θεό!) αὐτῶν ὅπως ἀκατανόητα ἕκαστος δ' εὐκόλως δύναται νὰ ἐνομήτῃ πόσον μέγα θὰ ἦτο τὸ κακόν, ἐάν ἐξεδίδοντο καὶ δικαστικαὶ ἀποφάσεις ὁμοίως συνταχγμένα καὶ πόσον θὰ ἐξεμεταλλεύετο τὴν γλωσσικὴν αὐτῶν ἰδιωτροπικὴν ἢ στρεψοδικίαν. Ἡ στρεψοδικία. Πόσα ἐγκλήματα στὸ ὄνομά της ἐγέναν ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα, μόνον ὅσοι ἀνκατεύονται μετὰ τὴν ῥωμαϊκὰ δικαστήρια μποροῦνε νὰ φανταστοῦνε. Τώρα ἡ καθαρεύουσα κάτου ἀπὸ τὴ λεοντὴ τοῦ κ. Εἰσαγγελέα καὶ τὴ στρεψοδικίαν ἐπικαλιέται ἐναντία τῆς δημοτικῆς. Μὰ καὶ αὐτὸ νὰ εἴτανε ἀληθινόν, δὲν εἶναι λόγος νὰ ἐμποδίσῃ τὴ γλῶσσά τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὰ δικαστήρια. Ἀς βροῦνε τρόπο οἱ κ. κ. Σοφοί, γιὰ νὰ μὴ μπόρῃ ἡ στρεψοδικία νὰ τρυπῶν πιά στὰ δικαστήρια εἴτε κάτου ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα, εἴτε κάτου ἀπὸ τὴ δημοτικὴ. Τὸ ζήτημα δικονομικόν,

εἶμαι ἐγὼ, ἀποτραχίσαι καὶ γυρίζεις ἀπὸ τὴν ἄλλην μεριά. Ὡ! πεθαίνω! πεθαίνω, δὲ με βλέπεις;! Νά, πιάσε τὰ χέρια μου, κύταξε τὰ μάτια μου, ἀγγίξε τὰ στήθια μου, βάλε τὸ χέρι σου ἀπάνω στὴν καρδιά μου νὰ δεῖς, λιώνω, χάνομαι, πεθαίνω σιγά-σιγά καὶ ἀθόρυβα, χωρὶς νὰ σοῦ δίνω κόπο, χωρὶς νὰ τὸ νοιώθεις, χωρὶς νὰ σ' ἐνοχλῶ! Ἀ! μοῦρχειται νὰ σπῇ στὰ πόδια σου καὶ νὰ φιλήσω γονατιστὴ τὸ χέρι σου τὸ ἐλεήμον, ποὺ δὲ με διώχνει, μόνον καταδέχεται νὰ μ' ἀγγίξῃ ἀκόμα καὶ νὰ με σκοτώνει!.. Ἀ! Θέ μου! Θέ μου! δὲ βλέπεις, δὲ λυπᾶσαι Σὺ;!

Ἄνοιξε τὰ χέρια τῆς στὸ ἑνήμερωμα—σὰ νὰ περιμένε κανένα νάρθει ἀπὸ καὶ μέσα καθαλάρης νὰ τὴν σώσει.

Δὲν μπορούσε πιά νὰ κρατηθεῖ στὰ πόδια τῆς κ' ἔπεσε ἓνας σωρὸς χάμω καὶ πιάστηκε ἀπὸ τὰ παγωμένα σίδερα τοῦ μπαλκονιοῦ καὶ ἄρχισε νὰ κλαίει, νὰ κλαίει. Σιγά, βουβά, ἀπρηγόρητα. Ἀλαφίνα ἐμοιάζε ὅταν πιαστεῖ στὰ δίχτυα τοῦ κυνηγοῦ καὶ μεπιδέψῃ καὶ σωριαστεῖ καὶ ἀκούσει τριγύρω τῆς τ' ἀλυχτήματα ἀνήλεων σκυλιῶν.

— Ἀ! Κλαίς! Κλαίς! Ἐξω φρενῶν γίνηκε ὁ Ὀρέστης. Ὡ! τί μαρ-

τύριο! τί μαρτύριο! Νῆσαι κηκός, νὰ φωνάζεις, νὰ βρίζεις, νὰ πιάνεις μιὰ γυναῖκα ἀπὸ τὰ μαλλιά καὶ ν' ἀνοίγεις τὴν πόρτα καὶ νὰ τὴ ρήχνεις ὅσω καὶ αὐτὴ νὰ μὴ μιλεῖ, νὰ μὴ βρίζει, νὰ πιάνει μόνον τὰ χέρια ποὺ τὴ σκοτώνουν νὰ τὰ φιλεῖ καὶ νὰ κλαίει! Νὰ τῆς λῆς: Μὰ πῆς τίποτα! Μὰ βρῖσε! μὰ φώναξε! Κι αὕτη νὰ γονατίζει καὶ ν' ἀπλώνει τὰ μπράτσα τῆς τὰ γυμνά, τὰ τρεμάμενα καὶ νὰ σοῦ λέει: Σ' ἀγαπῶ! Σ' ἀγαπῶ! Ὡ! τί μαρτύριο! τί μαρτύριο! Ὁ Ὀρέστης κουράστηκε πιά νὰ τὸ ὑποφέρει...

— Κουράστηκε πιά νὰ σὲ ὑποφέρω καὶ νὰ μπαينوβαίνεις σὰ φάντασμα στὸ σπῆτι μου καὶ νὰ θρηνεῖς ὅταν λείπω καὶ ὅταν ἔρχομαι νὰ σκύφεις τὰ μάτια καὶ νὰ μὴ μιλεῖς!

Ἀ! Κλαίς! Κλαίς!

Ἐνας μεγάλος ἥλιος εἶχε πιά χυθεῖ ἀπάνω στίς στέγες κ' ἡ βουή τῆς πολιτείας ἀπὸ τοὺς δρόμους φούσκωνε καὶ ἀνέβαινε. Κάποιες κουρτίνες ἀπέναντι σάλειναν καὶ τὰ σπῆτια ξυπνοῦσαν.

Κι ὁ Ὀρέστης ἔρπαζε ἀπὸ τὰ χέρια τὴ Χρυσούλα καὶ τὴν τινάζε ἀπάνω καὶ τὴν ἐσπρωξε μέσα στὴν κάμερα κ' ἐκλεισε τὸ παράθυρο, νὰ μὴν τοὺς βλέπουν.

κι όχι γλωσσικό. Γιατί λοιπόν ή τέτοια συκοφαντία ; α' Όπως ή θρησκεία, ούτω και ή ιερά λειτουργία της Θέμιδος έχει απαραίτητον χρεών γλωσσικής ευστομίας και σεμνότητας». Σωστότατα. Μά ή δικαστική δασκαλόγλωσσα ή κρύα, ή άψυχη, ή στρημένη, ή κούφια, ή ψεύτικη, ή άνόητη, ή ψωροπερήφανη, ή άχαρη, ή κίτρινη, ή άζωη, ή άνήλικη, ή μπαστάρδικη, ή άνερχη, ή επιπόλαιη, ή άχαρχτήριστη, ή ξεφρενιασμένη, ή μπουνταλάδικη, ή ξεφυλισμένη έχει κανένα άχάρι από ευστομία και σεμνότητα ;

*

Ό κ. Εισαγγελέας από τ' άψήλος του δικαστικού του θρόνου, δέ νοιώθει φαίνεται, πώς ή καθαρεύουσα στέκεται ή μεγαλύτερη συφορά στο λαό που αναγκάζεται νά έρχεται σέ σκίσεις με δικαστήρια και δικαστικούς. Φίλος δικηγόρος και δημοτικιστής μας δηγήθηκε τις προάλλες τρία έπεισόδια που συνέβηκαν τώρα τελευταία, και που έκαμαν τό γύρο σέ μεγάλο κύκλο, άπ' άφορμή του γλωσσικού σκοταδίου και της πιο άκαταλόγιστης πρόληψης που έχουνε όλοι οι γραμματισμένοι μας για τή δημοτική μας. Άξιζει νά τά μάθουμε οι άναγνώστες του «Νουμά» :

Στό Ειρηνοδικείο σέ συνεδρίαση. Μιά για προσκαλιέται από τόν Ειρηνοδίκη νά δώση όρκο, σύμφωνα με τήν άπόφαση του Δικαστηρίου για μία κάποια διαφορά της. Τρεμάμενη ή γριούλα και με φόβο Θεού βάνει τό χέρι της στο Βαγγέλιο. Ό Ειρηνοδίκης άρχινα γλήγορα γλήγορα «Όρκίζομαι είδυτα κάλλιστα τάς εις τήν ψευδοκρίαν έπιβαλλομένας ποινάς ότι...». Η για μάτάλεγε τις λέξεις όπως όπως κομμένες, πακαμορφωμένες, όταν ξαφνικά φτάνει στη λέξη «συμφισμός». Η για άδύνατο των άδυνάτων νά τήνε προφέρει. «Ψιμός, ψιψιμός, ψιμός». Ό Ειρηνοδίκης θύμωσε. «Λέγε λοιπόν, μας γκάστρωσες !» «Πώς νά τό πώ», άπαντάει ή για, άφου δέν μπορώ, άφου δέν τό νοιώθω». «Ε ! καλά», λέει ό Ειρηνοδίκης, «δέ σου τά ζήγησε ό δικηγόρος σου, πριν έρθης ιδώ ;» «Μου τά ζήγησε», μολόγησε ή για, κυτάζοντας με δέιλια τό δικηγόρο της που παρასτεκε πλαί της. «Τό λοιπό τί λές πώς δέν τά νοιώθεις ;» φώναξε άγαναχτισμένα ό Ειρηνοδίκης. Κ' ή για με άπορία : «Άμ πώς νά τά νοιώσω, παιδάκι μου, σάμπως είναι ρωμαίικα νά τά νοιώσω ;»

Στά Καλύβια της Χασίας, στο Δημο Φυλής, έξω από τήν Άθήνα, κοινοποιήθηκε ένα χαρτί, κάποια κλήση, άπλούστατη, προσκαλώντας ένα χωριάτη νάρθη ώρισμένη μέρα νά ξεταστή για μάρτυρας σέ μία ύπόθεση. Ό χωριάτης άγράμματος δίνει τό χαρτί στο παιδί του για νά του τό ξηγήση. Τό παιδί άδύνατο στάθηκε νά καταλάβη. Και μία και δυό τό φουσκώνει για τήν Άθήνα, και τραβάει ίσα στο δικηγόρο τους. Ό δικηγόρος τονέ ρώτησε, φυσικά, γιατί ήρθε. «Νά, άπαντάει αυτός, φέρανε του γέρου αυτό τό χαρτί και ήρθα νά μου πής τί λείει». Ό δικηγόρος του ξήγησε τό περιεχόμενο κ' ύστερα τονέ ρώτησε «Και καλά δέν τό διάβαζες τό χαρτί του λόγου σου παρά ξεκίνησες τόσες ώρες όρόμο κ' ήρθες γι' αυτό τό τιποτένιο ; Δέν ξέρεις γράμματα ;» Και τό παλληκαρι του άπάντησε «Ξέρω γράμματα, πώς ; τέλειωσα τό δημοτικό. Ναι, τό διάβασα δυό τρεις φορές, μά δέν μπόρεσα νά νοιώσω τί έλεγε». Τέλειωσε τό δημοτικό σχολείο, έμαθε άνάγνωση, και δέν μπορούσε νά καταλάβη τί λέγανε κείνα που διάβαζε ! Φρίκη.

Ένας νοικοκύρης, άθρως του λαού, πάει στο Συβολαιογράφο νά κάμη τή διαθήκη του. Ό Συβολαιογράφος ξεμοναχιάστηκε με τέσσερεις μαρτύρους και ρώτησε τό λεγόμενο νά του πη τήν τελευταία θέλησή του. Ό άθρως του λαού άρχισε νά λέρ : «Άφίνω τήν περιουσία μου σάν πεθάνω στη γυναίκα μου τήν Πανώρη, στ' άνήψια μου τό Θύμιο και τό Στρατή και στα δυό παιδιά της μακαρίτισσας της θείας μου της Μαριώνας. Και θέλω κάθε τι που σοδεύουνε χρονιές τ' άμπελοχώραφά μου νά τά παίρνη ή γυναίκα μου όσο ζή και βρίσκειται, και σάν πεθάνη τότες οι σοδεύς νά γυρίζουνε στους άλλουούς...» και πάει λένοντας. Ό Συβολαιογράφος άκουε κ' έγραφε στο χαρτί : «Έγκαθιστώ κληρονόμους μου έρ' άτάσης της μετά τόν θάνατόν μου εύρεθησομένης περιουσίας μου τήν σύζυγόν μου Πανωράϊαν, τους άνειπούς μου Εύθύμιον και Εύστράτιον και άμφοτέρα τά τέκνα της άποβιώσας θείας μου Μαριώνας. Και καταλίπω τήν μέν ψιλήν κυριότητα εις τους δευτέρους, τήν δ' επικαρπίαν της περιουσίας μου εις τήν σύζυγόν μου, όπως κ.τ.λ.» Σάν τέλειωσε ή διαθήκη, ό Συβολαιογράφος κατ' τό Νόμο τή διάβασε, όπως τήν είχε γραμμένη, στο διαθέτη και τονέ ρώτησε, μπροστά στους μαρτύρους : «Αύτή είναι ή τελευταία σου θέληση ;» Ό

άπλοικός άθρως σηκώθηκε από τήν καρέκλα του άγριεμένος και φώναξε δυνατά : «Όχι ! Άλλα σου είπα έγώ, άλλα του λόγου σου έγραψες. Θέλετε νά με γελάσετε, νά με μπλέξετε και σ' οι μαρτύροι. Είστε πουλημένοι στους όχτρούς μου. Τά λόγια που σου είπα δέν τ' άκουσα. Γιατί δέν τά γράφεις, έ ; γιατί ; Δέ θέλω διαθήκη. Φέρ' τη νά τήνε σκίσω. Δέ θέλω τίποτα».

Κόκκαλο Συβολαιογράφος και μαρτύροι.

*

Και τελειώνοντας ως θυμηθούμε τά λόγια του Ψυχάρη, που έγραψε στα «Ρόδα και Μήλα» (Τόμος Δ σελίδα 47), για τό ίδιο ζήτημα :

«Από τόν καιρό που πολεμούμε για τήν εθνική τή γλώσσα, τό πιο σπουδαίο, τό πιο σημαντικό που έγινε, ίσως είναι ή άπόφαση που έβγαλε ρωμαίικα για Ρωμιούς, ό δικαστής ό Στελλάκης στο Βόλο της Θεσσαλίας. Τό πιο τυραννικό βέβαια, τό πιο αντιεθνικό—γιατί έτσι κατόπι θά κρίνουνε—είναι τό κάμωμ κείνου που τόλμησε νά πη πώς θά τιμωρήση τέτοιο δικαστή, τό κάμωμα του Εισαγγελέα του Άρειου Πάγου. Κρίμη που έσχασα τ' όνομά του θά τό τύπωνα ιδώ με γράμματα χοντρά. Πρέπει νά συλλογιστούμε πώς άφ'ότι έγινε στέν αιώνα όπου έλος ό κόσμος καταλαβε τί σέβας, τί άγάπη χρωστούμε του λαού, άφ'ότι λαός είμαστε όλοι. Κατόπι θάπορουνε πώς στάθηκε δυνατό, τά Δικαστήρια νά καταδικάζουνε τους πολίτες σέ μία γλώσσα που δέν τήν καταλαβαίνουνε οι καταδικασμένοι, που δέν τήν καταλαβαίνουνε μήτε όλοι οι κριτάδες».

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ

ΣΤΙΧΟΙ

Μιάν αύγή μου έδωκες
δροσερά λουλούδια,
μιά βραδιά σου έστειλα
τρυφερά τραγούδια.

Τά λουλούδια τά κρατώ
κάπου φυλαγμένα,
τά τραγούδια τά βρηκα
κάπου πεταμένα.

Άθήνα.

ΛΙΑΙΚΑ ΑΘ. ΜΠΕΤΣΙΚΑ

(—Τό ξέρω, έχω άδικο... Μά πνίγομαι ! Όλα γύρω μου κατρακυλούν και πέφτουν. Κ' έχω άνάγκη από φωνές, από θόρυβο, από κλάματα. Άν είχα δούλους θά τους έδερνα όλους ν' άκούω τό σύβηρό τους μέσα στη νύχτα, για νά μπορέσω νά κοιμηθώ.) — Που πάς ; !

Η Χρυσούλα κοντοστάθηκε λίγο κ' έσκυψε τά μάτια και περίμενε.

(—Ό νά με φώναζε πάλι, νά μου έλεγε ένα γλυκό λόγο, ένα μόνο και νά κυλιστώ εύτ'ος στα πόδια του και νά τόν παρηγορήσω. Κέτι θά σούτυχε πάλι άπόψε, Όρέστη μου. Έκείνη θά σ' έχει πάλι τυραννήσει, Έκείνη, και σέ παραφέρνει και σέ κάνει σκληρό ό πόνος !)

Η Χρυσούλα πάντα σκυμένη, έτρεμε και περίμενε...

(Ό ! νά μου έλεγε ένα γλυκό λόγο ! Ένα γλυκό λόγο !)

— Χαχαχά ! νομίζεις με μέλει ; Πήγαινε όπου θές. Ά ! νόμισες πώς θά ρηχνόμουν στα πόδια σου και θά σου φώναζα, μείνε ; Έγώ ; Χαχαχά !

Κ' έκαμε ένα βήμα και τήν έσπρωξε έξω κ' έκλεισε δυνατά και με κρότο τήν πόρτα άποπίσω της...

Ό ! Χρυσούλα ! Χρυσούλα !

VIII

Πήρε τά τρίατρατα και τους δρόμους κ' έτρεχε, κ' έτρεχε... Οι διαβάτες στεκόντανε και τήν κυτάζανε κ' έπειτα στρεφόντανε πίσω νά δουνε ποιός τήν κυνηγά. Τά μάτια της είδανε στεγνά και καίγανε κι ό λαϊμός της τήν πονούσε σά νά τήν έσφιγγε κανένα χέρι. Πήγαινε χωρίς καπέλο, ξεφρε νικασμένη, άναμαλλιάρα μέσα στους πέντε δρόμους και τά γονατά της λυγίζανε και δέ θέλανε πιά νά τή βαστάξουνε και στεκότανε κάπου κάπου κι άκ κουμπούσε σέ κανένα τοίχο σπιτιού.

— Θα πάω... Θα πάω. Θα χτυπήσω τήν πόρτα και θά τής πώ σιγά και γονατιστά και κλαίοντας : Δέν τόν αγαπάτε σεις, μή τόν σκοτώνετε, μήν τόν τυραννάτε, τί σ' έκαμε ; Κ' έγώ τί σ' έκαμα ; Γιατί με σκοτώνετε ; Βλέπετε ; και θά τής δείξω τά μπράτσα μου, τό πρόσωπό μου, τό σώμα μου. Βλέπετε ; πεθαίνω. Γιατί δέ μες λυπάστε ;

Τιναζότανε πάλι στα πόδια της με κινούργιο θάρρος και ξεκινούσε πάλι.

Τό μέγαρο της Νόρας όρθωνότανε τώρα μπρο-

στά της. Ένας φόβος τήνε περίλουσε. Είτανε τόσο μικρή άποκάτω του, τόσο άνήμπορη πώς μπορούσε αύτή ν' άντισταθεί στην Άλλη ; Τί είχε ; τί είτανε ; Μήτε όλορη, μήτε πλούσια, μήτε δυνατή. Τίποτα. Πέρασε και ξαναπέρασε μπροστά από τήν κλεισμένη πόρτα. Νά χτυπήσει ; Νά μή χτυπήσει ; Κι αν τό μάθει ό Όρέστης και θυμώσει ; Όχι ! Όχι ! κόμπο θά κάμει τήν καρδιά της, ή άγάπη θά τής δώσει δύναμη, μία γυναίκα που άγαπά είναι παντοδύναμη και θά χτυπήσει και θά μπει μέσα και θά περιμένει στο πλούσιο σαλόνι. Θά κάνει πώς είναι ψύχραιμη και δέν τρέμει. Θά κυτάζει με μεγάλη προσοχή τά πορτραίτα του σαλονιού, τ' άγαλματάκια, τις φωτογραφίες. Εάφνου θ' άνείξει ένα βρεί παραπέτασμα βελουδένιο. Θέ μου ! Θέ μου ! Τώρα που ήρθε, τί νά τής πει ; τί νά τής πει ; Νά τής πει : —α Τόν αγαπώ, λυπήσου με !» κι αν γελάσει ; Όχι ! όχι, δέ μπορώ ! δέν έχω τή δύναμη. Φοβούμαι !

Έφυγε τρεχαπετάμενη μήν τύχει κι άνοίξει μια στιγμή ή πόρτα και τής πούν νά μπει μέσα !

Οι άντρες τήνε κυτάζανε και τής χαμογελούσανε και κάτι τής λέγανε και τής άγγίζανε τό μπράτσο. Κάποιος τήν άκολουθούσε άποπίσω κι ά-

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για την 'Αθήνα Δρ. 5.— Για τις 'Επαρχίες Δρ.

Για το 'Εξωτερικό Δρ. χρ. 10.

Για τις 'Επαρχίες δεχόμεστε και τρέμνες (2 Δρ. την τριμηνία) συνδρομές.

Κανένας δε γράφεται συνδρομητής ή δε στείλει μπροστά τη συνδρομή του.

10 λεπτά το φύλλο λεπτά 10

Τα περασμένα φύλλα του Νουμά πουλιούνται στο γραφείο μας στη διπλή τιμή.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στα κιάκια (Σύνταγμα, 'Ομόνοια 'Εθν. Τράπεζα 'Υπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχιδόδρομου ('Ακαδημία), Βουλή, Σταθμός υπόγειου Σιδηρόδρομου 'Ομόνοια), στο κιάκι Γιαννοπούλου (Χαυτεία), στα βιβλιοπωλεία 'Εστίας, Γ. Κολάρου και Σακέτου (άντικρυ στη Βουλή).

Στην Κέρκυρα, Πάτρα και Βόλο, στα Πρακτορεία των 'Εφημερίδων, στον Πύργο στο βιβλιοπωλείο του κ. Κ. Βαρουξή.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Στο χάος—Τα δίκαια του Θεοτόκη—«'Ανάγκη ειλικρινείας»—Το τρίτο πείσμα—'Η μοναχή ελπίδα.

ΠΕΜΤΗ πρωί κι ακόμα ή πολιτική κρίση «δεν έλπιζε», δηλ. ακόμα δεν ξέρουμε τί είδος σωτηρία μας μαγερεύει ο «Στρ. Σύνδεσμος» που φερτάθηκε, από πατριωτισμό, στη ράχη του τη μεγάλη εϋτύνη να σώσει «τόν περιγέζων του κόσμου και το έξουθενωμα των εθνών», καθώς χαρακτήρισε ο ίδιος ο Σύνδεσμος στο «'Ανάγκη ειλικρινείας» του της Τετάρτης το Ρωμαίικο κράτος.

Το επίσημο δημοσιογραφικό όργανό του, ο «Χρόνος», μας βεβαιώνει πως σήμερα, ίσαμε το μεσημέρι, θάχουν πιά πάρει ένα όριστικό τέλος τα πράγματα και να ήσυχάζουμε. Και ήσυχάζουμε, αφού δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτ' άλλο καλύτερο και γενναϊότερο. Ξενευρισμένοι, κοφομεδαμένοι, αποχωνωμένοι, απογοητευμένοι από την αβάσταχτη αυτή κατάσταση που μ'ήνες τώρα μας μουνιάζει κάθε σκέψη και κάθε ψυχική όρμη, καρτερούμε, όχι πιά καμιά σωτηρία, μα ένα τέλος όριστικό που να μας ρήξει και στην αγκαλιά της σκληδιάς ακόμα—σώνει μοναχά να μας βγάλει από

κους ή Χρυσούλα τα βήματά του και δεν τολμούσε να σταθεί, να κυτάξει πίσω, μόνο έτρεχε αλαλιασμένη και ξέπληκη. Πού να πάει; Πού να κρυφτεί; 'Αν έμπαινε σε καμιά εκκλησία;

Τί ζεστά πεύ θάτανε εκεί μέσα, τί ήρεμά! 'Ισως να τήνε λυπότανε οι Παναγίες οι θλιμένες. Ποιός ξέρει...

Τρεμάμενη πάτησε το κατώφλι μιας σκοτεινής εκκλησίας και μπήκε. Στο βάθος διάκρινε μια λιτανεία από κεριά ανάμενα κ' έτρεξε. Ποιός νάτανε; Εΐτανε ένα Χριστός κερένιος κι αγωνιούσε. Τά δύστυχα κεράκια λιώνανε μπροστά του για να φωτίσουν τη χλωμήν ωραιότητά του και την καρδιά του τη σπαραγμένη και το ακάνθιο στεφάνι γύρω στο αίματωμένο μέτωπο. Δυό δάκρυα μεγάλα από τα χριμπίρι στάζανε ακίνητα άπάνω στα μάγουλά του. Και στα χέρια του λαμποκοπούσανε δαχτυλίδια που γυναίκες θλιμένες δάχτυλα φορέσαν μια φορά. Μια φορά κ' έναν καιρό. Γύρω στο λαιμό του μια αλυσίδα από κόκκινες καρδιές εΐτανε κρεμασμένη κι όλο και μεγάλωνε από καινούργιες καρδιές. Μαυροφόρες γυναίκες, όλες νέες κι όλες χλωμές τον άγαπούσανε τον όραϊν Χριστό κ' εΐσανε γονατισμένες μπροστά του και καθεμιά του έλεγε τον πόνο της

αυτή την αδέσβαιη κ' έρμαφρόδιτη και καταρεζιζέμενη σημερινή κατάσταση.

«Α λέγεται διχτατορία ή πραιτωριανισμός ή αναρχία αυτό το τέλος, λίγο μας νοιάζει. Σώνει μοναχά νάναι τέλει ο βέβαιος, όρισμένος, θετικό και προπαντός τέλος με ειλικρίνεια, που μας την κοπανάει μ'ήνες τώρα ο Στρ. Σύνδεσμος δίχως νάχει το κουράγιο και να τη δείξει.

*

ΑΥΤΗ τη φορά ο κ. Θεοτόκης έχει όλα τα δίκαια με το μέρος του και θάν το δει όποιος ρήξει μια ματιά, δίχως προκατάληψη, στα πράγματα. Τη Δευτέρα βράδυ είπα στη Βουλή ο κ. Λαπαθιώτης πως ή σημερινή Κυβέρνηση παράλαβε «ερείπια στρατού», κι όταν του ζητήθηκαν εξήγησεις, πρόσταξε πως «άρκετη εξήγηση είναι ή 15 Αυγούστου»—«Πού τη δημούργησε το Θεοτοκικό κόμμα», είπα ο βουλευτής Στράτος. Οι Θεοτοκικοί σηκώθηκαν και φύγανε από τη Βουλή. 'Ο κ. Λαπαθιώτης ακολουθώντας το λόγο του και είπα πως δεν τον νοιάζει ή φύγανε οι βουλευτές, γιατί αυτός δε μιλάει για κείνους που βρίσκονται μέσα στη σάλα της Βουλής, μα για κείνους που βρίσκονται στα θεωρεία, για το λαό δηλ.

«Υστερ' από τα λόγια αυτά βγήκανε, με όλο το δικίο τους, και οι Ραλλικοί από τη Βουλή και θηλώσανε όλοι τους, και Θεοτοκικοί και Ραλλικοί, πως για να ξαναπάνε στη Βουλή πρέπει να φύγει πρώτα ο κ. Λαπαθιώτης από το 'Υπουργείο.

Τί άλλο έπρεπε να κάνουν; 'Ο κ. Λαπαθιώτης, αντιπροσωπεύοντας το «Στρ. Σύνδεσμο», δήλωσε πως δεν του χρειάζεται ή Βουλή. Και ή Βουλή τον έκουσε κ' έφυγε.

*

ΕΡΧΟΥΝΤΑΙ όμως τώρα οι αυτοχειροτόνητοι πατριώτες και σωτήρες κι απαιτούν να υποχωρήσει ο Θεοτόκης «χάριν του συμφέροντος της φιλάτης πατρίδος». Μα γιατί, για το ίδιο συμφέρον της φιλάτης, να μην υποχωρήσουν αυτοί; Γιατί να μην αντικαταστήσουν τον κ. Λαπαθιώτη μ' έναν άλλον από τους δικούς τους;

Νάν τα πούμε τα πράγματα—και είναι καιρός πιά—νέττα σκέττα; 'Από τις 15 του Τρυγητή κ' έδω έχουμε ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΙΧΤΑΤΟΡΙΑ, αφού και Θρόνος και Βουλή κατά τύπους υπάρχουνε μοναχά. Σήμερα, αν οι φοβέρες του «Στρ. Συνδέσμου» σερκαθούνε, δεν έχουμε να πάθουμε τίποτα παραπάνω παρά να δώμε επίσημοιτημένη πιά τη διχτοτορία αυτή.

'Αληθινά υπάρχει «'Ανάγκη ειλικρινείας». Και την τέτια ειλικρίνεια καρτερούμε ίσια ίσια νάν τη δείξει σήμερα πρώτος πρώτος ο «Στρ. Σύνδεσμος».

*

ΔΥΟ πείσματα, λένε, δημιουργήσανε το σημερινό χάος. Το πείσμα του Θεοτόκη από τη μια μεριά και το πείσμα του «Στρ. Συνδέσμου» από την άλλη. Κρίμα να μην υπάρ-

και την αγάπη.

Γονάτισε κ' ή Χρυσούλα μαζί με τις μαυροφόρες κ' έσκυψε το κεφάλι και τα χείλια της ένα παράπονο τα πήρε.

—Θέ μου! Θέ μου! Γιατί μας αφήνεις και χανόμαστε έτσι; Κύταξέ μας! Σούψε και κύταξέ μας και λυπήσου μας! Τα δαχτυλίδια μας όλα στα χέρια σου τα βάζουμε και τις καρδιές μας, που τις σπάρραξε ή αγάπη. 'Εσένα θέμε! Λυπήσου μας! 'Απλωσε το χέρι σου το σπλαχνικό, το άρραβωνιασμένο, κι άγγιξε την καρδιά μας και σκότώσέ μας! 'Αλλη γιατρεία για μας που άγαπούμε, άλλη γιατρεία για μας δεν είναι στον κόσμο τον άπάνω.

Σηκώθηκε ή Χρυσούλα κ' έβγαλε σιγά-σιγά από το χέρι της το χρυσό της δαχτυλίδι και το βάλε στο χέρι του Χριστού. Δεν μπόρεσε πιά να κρατήσει το αναφυλλητό κι όλες οι γυναίκες οι χλωμές στράφηκαν και την κυτάζανε. Τα πρόσωπά τους κάτω από το άχνόφωτο των κεριών γενήκαν πιά χλωμά. Κι άναμεινά τους ή Χρυσούλα ξέπληκη, άπελπισμένη—σά μαυροφόρα μάννα φάνταζε τριγυρισμένη από πονετικές γειτονοπούλες.

—Θέ μου! Πώς με κατάντησε ή αγάπη! Πώς με κατάντησε ή αγάπη!

χει και τρίτο πείσμα, το πείσμα του Λαού, που να στη μέση και να τους πει:

—Κάνετε τα πείσματά σας, μα ρωτάτε και μένα, θεομπαίχτες. 'Εχω κ' εγώ συμφέροντα, 'Εχω κ' εγώ πατριωτισμό, 'Εχω κ' εγώ δύναμη στα χέρια μου και χρωστάτε νάν τα λογαριάζετε. Κι ή δε θέλετε νάν το κάνετε μοναχόι σας, σ'ε αναγκάζω εγώ νάν τα λογαριάζετε και να με λογαριάζετε. Σιχτίρ από δω κ' οι δύο σας κ' είμαι ικανός να κοιτάξω και να κανονίσω μοναχός μου τις δουλιές μου.

Μα για να υπάρχει τρίτο πείσμα, έπρεπε να υπάρχει τρίτη δύναμη που λέγεται ΔΑΪΚΗ ΘΕΛΗΣΗ. Μα τέτοιος κομήτης δε φάνηκε ακόμα στον πολιτικό ούρανό μας, και θάρρησε χρόνια και χρόνια να φανεί—έξω κι ή θαρρείτε πως οι σουτιές που λέγονται «Πρόεδροι των Συντεχνιών» και που κοκερεύουνται κι αυτοί με τα φαιδρά μακιγιάζα τους, κάθε τόσο, αντιπροσωπεύουν, όχι πιά τη Δαϊκή θέληση, μα και την άτομική τους ακόμα θέληση.

*

ΚΑΙ μέσα σ' όλο αυτό το χάος μια ελπίδα μοναχά γλυκοφύγγει.

Νά μας χαρραχτείσει ή Εύρώπη πολιτικώς για Φελλάχους και να μας φερθεί άνάλογα.

'Ετσι μοναχά θάχουμε στη διάθεσή μας όλο το χρειαζούμενο καιρό να γενοῦμε πρώτα άνθρωποι για νάρχησουμε ύστερα σιγά σιγά να γινόμεστε και πολίτες.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΜΕ ΠΙΑΝΟ

Τυπωθήκανε στη Λειψία και πουλιούνται στα γραφεία του «Νουμά».

α') ΠΟΙΗΣΗ ΜΑΛΑΚΑΣΗ:

- 1) Στην άνεμη καρφωμένα . Δρ. 1.—
- 2) Τραγουδάκι » 1.—
- 3) Στη νήσο πέρα ο πύργος της 'Αθώ-
ρητης » 1.—

β') ΠΟΙΗΣΗ ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗ:

- 4) Μολιδιάτισσα Δρ. 1.—
 - 5) Μισιριώτισσα » 1.—
 - 6) Ρουμेलιώτισσα » 1.50
 - 7) 'Αφροδίτη » 1.50
 - 8) Χαίντε χυρδε » 1.—
 - 9) Μικρούλα » 1.50
 - 10) Στόν 'Εποπα (μαλλιαρικά Πέπλι) Χαρίζεται.
- Όλα μαζί ένας τόμος Δρ. 5.

Το δαχτυλίδι γελοῦσε τώρα κ' έπαιζε με το φως των κεριών. 'Η καρδιά της Χρυσούλας, άναπατάρισε από ελπίδα.

—'Εσύ μόνο μπορείς να με γιάνεις, ω, Νουμφίε! 'Εσύ μόνο! Λυπήσου με!

Βγήκε έξω από την εκκλησία και τα μάτια της θαμπώθηκαν από το πολύ φως. 'Εφυγε πάλι ή ήρεμία από την ψυχή της κι άρχισε πάλι ή ζωή ή αληθινή να πέφτει άπάνω της και να τη σπάζ.

Εΐτανε πιά μεσημέρι κ' ένα εστιατόριο άπιναντί της εΐτανε γεμάτο κόσμο, που έτρωγε και φώναζε.

Γρήγορα γρήγορα πέρασε ή Χρυσούλα να μη δει.

'Αφαιρέμνη λίγο έλειψε να πέσει άπάνω σ' ένα ζευγος που καθότανε άπόξω στο πεζοδρόμιο κ' έτρωγε. Εΐχανε φαίνεται ποφάγει κ' είχαν άρρίψει να τζιμποφιλιούνται με τα χέρια ακόμα και με τα χείλια λαδωμένα.

Μια άηδεία άνταράχξε τα σπλάχνα της Χρυσούλας. 'Εφυγε στο άντικρυνό πεζοδρόμιο τρεχάτη κι άκούμπησε σ' ένα δέντρο, όλοκούραστη.

Τα μάτια της άνοιγμένα κυτάζανε τους ανθρώπους, τα δέντρα, τ' άμάξια, άποστεγνωμένα κι ά-

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΝΗ

Μίσω σὲ τέτοια θάλασσα—δὲν ξέρω ἂν ἄγρια ἢ ἡμερῇ—ἤθελαν οἱ ἀρχαῖοι Γυθαῖες πῶς κάθεται ὁ γέρο-Νηρέας, βαστώντας τὴν παράδοση ἀπὸ τὸν Ὅμηρο καὶ ἀπὸ τὰ λόγια τῆς Θέτιδας αὐμεῖς μὲν νῦν δὴτε θαλάσσης εὐρέα κόλπον, ὀφόμενί τε γέρονθ' ἄλιον καὶ δῆματα πατρός. Σήμερα, βέβαια στὴ θάλασσά τους αὐτὴ, εἴτε ἡμερῇ εἴτε ἄγρια, δὲν κατοικοῦνε ἄλλοι γέροι ἀπὸ τοὺς τραυτολόγους Πουλίτζους καὶ ἄλλες νύφες καὶ γοργόνες ἀπὸ τίς ὠραῖες «γλῶσσες» καὶ τὰ νοστιμώτατα μπαρμπούνια τοῦ σημερινοῦ Γύθειου.

Ἀλήθειαι εἶναι καὶ τὸ ἀρχαῖο Γύθειο, ὅπως εἶπα παρκαπάνω, δὲν εἶταν χτισμένο ὅπου τὸ σημερινὸ Μαραθωνῆσι· γιατί βέβαια ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Ἀπόλλωνας ὕστερα ἀπὸ τὸ τρομερὸ πιάκωμά τους καὶ τὸ κακὸ γιὰ τὸν Τρίποδα, ἀφ' οὗ μόνονισαν καὶ θέλησαν γιὰ πεινὴ καὶ θύμνησιν τῆς ἀγάπης τους νὰ χτίσουν συντροπικὰ μιὰ πόλιν, δὲ θὰ διέλεγαν τὴν ἀνάστη σημερινὴν καταραχιά, ποὺ οὔτε νερό, (πηγὴ τοῦ Θερῶ), οὔτε ἀγορά, οὔτε θέατρο, οὔτε ναοὶ καὶ ἱερὰ καὶ ἀγάλματα (Ἀπόλλωνος καὶ Ἡρακλέους, Διονύσου καὶ Κερνείου Ἀπόλλωνος, Ἀμυμονος καὶ Ἀσκληπιοῦ, Διμήτρος καὶ Ποσειδῶνος γαῖαρχου) μπορούσαν νὰ σταθοῦν, ὅπως τὰ περιγράφει ὁ Πυρραῖος, ἀλλὰ τὴν ὁμορφὴν ἐκείνη τοποθεσίαν ποὺ εἶναι σχεδιασμένη καὶ γιὰ τὴ νέα πόλιν καὶ ὅπου βέβαια καὶ οἱ νεώτεροι Γυθαῖες θὰ καταντήσουν γλήγορα καὶ θὰ κυτᾶν νὰ τῆς δώσουν ζωὴ μὲ κάθε θυσίαν, ἂν θέλουν νὰ τραβήξουν ἄσμο ξένο καὶ νὰ βαστάξουν ἐμπόριο καὶ πρόσοδο.

Ἀς ἀφήσουμε τὸ Μαραθωνῆσι καὶ τὸ νησί, τὸ Μιγώνιον καὶ τὴν Κρανάην, γιὰ τὴν ἱστορίαν καὶ τὴ μυθολογίαν, γιὰ τὴν παράδοσιν καὶ τὴν ποίησιν. Καὶ μὲ τὸ δικίον τους, γιατί ἔχουν τὴν ὀρεκτικότερη καὶ γλυκερότερη καὶ ποιητικώτερη παράδοσιν γιὰ τὸ νησί τους αὐτὸ ἀπὸ αὐτὸν τὸν Ὅμηρον κρατώντας τὴν. Πῶς σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ νησί, ἐκατὸ ὀργιῶν τόπο, πρωτόφκιασε τὴ φωλιά τοῦ ἀνυπομονώντος ὁ Πάρις ἢ Ἀλέξανδρος, ὁ υἱὸς τοῦ Πριάμου, ὅπως πρωτομάθαμε στὴν ἀρχαία ἱστορίαν, ὅταν ἐκλεψε τὴν Ἑλένη ἀπὸ τὸ Μενέλαο καὶ ἔφυγε γιὰ τὸ βασιλείον τοῦ αἰνταῦθα, λείπει καὶ ὁ περιηγητὴς, συγγε-

*) Κοίταξε τὸ παρασμένο φύλλο.

παρηγόρητα.

Μιὰ γυναῖκα παχεῖα καὶ ἀγελαθήσια καθότανε ἀπέναντι, στὴν πόρτα ἐνὸς σπιτιοῦ καὶ βύζαινε ἕνα κίτρινο παιδί. Εἶχον μιὰ ἀμαξία σταμάτησε ἀπὸ τομα δέκα βήματα μακριὰ ἀπὸ τὴ Χρυσούλα καὶ ὁ ἀμαξίας ἄρχισε νὰ δένει τ' ἄλογό του ἀλύπητα καὶ νὰ τὸ βλαστημᾷ. Τὸ κακόμοιρο τὸ ζῶο εἶχε γονατίσει χάμω καὶ δὲν μπορούσε πιά νὰ σηκωθεῖ καὶ μούγκριζε ἀπὸ τὸν πόνο καὶ τὰ μάτια του εἶσαν πεταγμένα ὄχι ἀπὸ τίς κόγχες τους, κατακόκκινα—καὶ ὄχι ὅπως εἶχε σταθεῖ τριγύρω καὶ τῶβλεπε καὶ γελοῦσε. Ἡ καρδιά τῆς Χρυσούλας πιάστηκε. Ποῦ βρῆκε τὴ δύναμιν, πῶς μπόρεσε μίσω σὲ τόσο πλῆθος νὰ προχωρήσει αὐτὴ καὶ νὰ φωνάξει·

— Ντροπὴ! Δὲν τὸ λυπάστε; Βλέπετε, δὲν μπορεῖ!

Ὅλοι στραφήκαν καὶ τὴν εἶδαν περίεργοι καὶ εὐχαριστημένοι, γιατί τὸ θέαμα ἔπαινε πλείονη κίνησιν καὶ ἄρχισαν νὰ τὴν περικυλῶνουν καὶ αὐτὴ, καὶ εἶται γενήκανε δυὸ κύκλοι γύρω σὲ δυὸ ζωντανὰ πρᾶγματα, σακατεμένα καὶ ἐτοιμοθάνατα.

Τί εἶπε ὁ ἀμαξίας; Κάτι εἶπε ὁ ἀμαξίας καὶ ξέσπασε σὲ ὅλους τὸ γέλιο, ἕνα γέλιο αὐθάδικο καὶ κυνικό, καὶ ἡ Χρυσούλα γίνηκε κατακόκκινη ἀπὸ

νίσθαι πρῶτον. Καὶ γι' αὐτὸ ἔχτιτε καὶ ναὸ καὶ τὸν ἀφιέρωσε στὴν προστατευτικὴ θεὰ ὅλων αὐτῶν τῶν βρωμοδουλειῶν τὴν Ἀφροδίτην τὴ Μιγώνιτιδα. Μὰ καὶ ὁ κακομοῖρος ὁ Μενέλαος ἐδεσπὰ πάλε, ὕστερα ἀπὸ ὀχτὼ χρόνια ἀφ' οὗ κυριεῖε τὸ Ἴλιο καὶ γύριζε νικητὴς στὴν πατρίδα του, ἐβγαλε τὸ μαρμάρινον καὶ ἔστησε δυὸ μάλιστα ἀγάλματα στὴ Θέτιδα καὶ τὴ θεὰ Πραξιδίκη· δὲν ξέρω μόνον ἀπὸ τί πᾶστα εἶσαν πέτρινη ἢ κοκκαλένια.

Τὸ νησί αὐτὸ σήμερα εἶναι ἰδιοκτησία τῆς οἰκογένειας Τζανετᾶκη· δὲν ξέρω ἂν στοὺς χρόνους ἐκείνους εἶτανε πρὸ φυτεμένο, τουφωτὸ καὶ τερπνὸ γιὰ νὰ χρησιμεύῃ τέτοια φωλιά σὲ τέτοιον ἐρωτευμένο ζευγάρι, καταδικασμένο μάλιστα· δὲν τὸ πιστεύω ὅμως βλέποντας τίς πέτρες καὶ τὰ βράχια τὰ σημερινὰ ἂν καὶ σικισμένα καὶ περιποιημένα πῶς ξεμυτίζουσαν, οὔτε καμιά μυστηριώδη σπηλιὰ, δίνοντας γέννησιν σὲ μῦθο καὶ φαντασίαν. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἡμερικὴν παράδοσιν μολογᾷ μάλιστα ἐδῶ καὶ τοῦτο τὸ ἀνέκδοτο. Εἶχεν ἔρθει ἕνας ἄγγλος περιηγητὴς μὲ τὸν Πυρραῖον καὶ τὸν Ὅμηρον στὰ χεῖρά· ἦρθε καὶ στὸ νησί, καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς νοικοκυραίους τοῦ ἔλαβε τὸν κόπο νὰ τόνε γυρίσῃ σ' αὐτὸ καὶ νὰ τὸν περιποιηθῇ. Ὁ Ἑγγλέζος τὸν παρακαλεῖ νὰ τοῦ δείξῃ τὸ μέρος ποὺ σωστὰ σωστὰ ἐχρησίμευε γιὰ καταφύγιο τῆς Ἑλένης καὶ τοῦ Ἀλέξανδρου. Ὁ γέρο-Τζανετᾶκης κυτᾶει ὀλόγυρά του καὶ δὲ βλέπει κανένα ἐξαιρετικὸ καὶ ἀπόκρυφο μέρος. Ὅλο λάκα τὸ νησί· τὸν πηγαίνει λοιπὸν ἔσα στὸ σπῆτι τοῦ στοῦ Πύργου, τὸν κατεβάζει στὴν κατώγα, τὸν ἀνεβάζει στὴν κάμαρά του, τόνε βγάζει στὴν ταράττα καὶ ἀπὸ κειθε σ' ἕνα μικρὸ περιβολάκι μὲ λίγους βασιλικούς καὶ ματζουράνες μοσχομυρισμένο. Ἐδωπά, τοῦ λείπει, εἶτανε καὶ γι' αὐτὸ βλέπει καὶ ἡ γριά μου ἐξαιρετικὰ τὸ περιποιέται τὸ μέρος. Ἐμάζεψε ὁ Ἑγγλέζος λιθαράκια καὶ βασιλικούς ἀπὸ τὸ περιβολάκι καὶ τ' ἀκρογιάλι καὶ σὰν τί νὰ εἶπε καὶ νὰ ἔγραψε γιὰ τὸ εὐρημά του! Ἀρσινὰ ὅμως τὸ νησί ὅση νὰ εἴπῃς ἀπ' ὅλους τοὺς θαλασσίους ἀέρηδες δένεται· λούσιμο, μπάνια, μάλιστα ὀλοτρόγυρα ἀκρογιάλια καὶ νερὰ σὰ διαμάντι ποὺ θέλοντας μὴ θέλοντας σὲ τραβᾶνε νὰ πέσης στὴν ἀγκυλιά τους νὰ ζητήτης, ἂν ὄχι τὴ θεὰ Θέτιδα καὶ τὸ γέρο Νηρέα, τὴν κρυάδα τους καὶ τὸ ἀνκουφιστικὸ ἐκεῖνο ἀνατρίχιασμα, ὕστερα ἢ ἐμπρὸς ἀπὸ μιὰ μέρα φλογερὴ τοῦ καλοκαιριοῦ. Βρίσκονται ἀπάνω κάμποσες ἐλιές, μιὰ ἐκκλησιότσα, ὄχι τῆς Ἀφροδίτης, ἀλλὰ τοῦ ἄν

Νικόλα τῶν θαλασσιῶν, κατὰ σπιτάκια μισοχλασμένα, ἕνα καφενεδάκι καὶ ἕνας πύργος· πύργος μανιάτικος, μὲ τὴν ψιλὴ χωρὶς κεραμίδια στέγη του, μὲ τὰ δόντια του καὶ τὴν ταράττα του, μὲ τὰ μικρὰ παραθυράκια του καὶ τίς πολεμιστρες του. Ὁ πρῶτος πύργος ποὺ βλέπει κανεὶς ἔκτα πατήσῃ τὰ χρώματ' αὐτῆς Μάνης καὶ ἀπὸ μακριὰ ἀκόμη, γιὰ νὰ λάβῃ μιὰ ἰδέαν τῆς περασμένης ἐκείνης καὶ περήφανης ἱστορίας τῆς· στέκει τὸ δαίμα, ἡ σφραγίδα, τὸ cachet, σὰ νὰ ποῦμε, τῆς οἰκοδομικῆς τῆς, ποὺ ἔπρεπε μὲ κάποιες παραλλήλες, κατὰ τὴ γνώμην μου, νὰ διατηρηθῇ καὶ στίς νεώτερες οἰκοδομὰς τοῦ τόπου. Ἀξιεπικὴν ἢ οἰκογένειαν Τζανετᾶκη ποὺ ἐφύλαξε ἔτσι ἀπείραγο αὐτὸ τὸ δαίμα καὶ αὐτὴ τὴν παρκαταθήκη. Λίνα μάλιστα πῶς ἕνας ἐπιχειρηματίας ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια θέλησε νὰ τὸ νοικιάσῃ ἢ ἀγοράσῃ τὸ νησί καὶ νὰ κάμῃ μπάνια καὶ ξενοδοχεῖο· καὶ δὲν ἔστρεψε ὁ νοικοκύρης· σ' αὐτὸ δὲν ξέρω ἂν ἔκνε καλὰ. Μὰ τὴν ἐλήθειαν, ἕνα κατὰ-στημὴ θαλασσιῶν λουτρῶν, ἕνα καλὸ ξενοδοχεῖο ἐδῶ πέρα δὲ θάτανε ἄσκημη καλοκαιρινὴ διαμονὴ καὶ ξεκούρασμα καὶ ξανάσχημα ὅλων τῶν ἀποπάνω βουτίσιων καὶ στεφανῶν φαμελιῶν ἕως τὴ Σπέρτη καὶ Τριπολίτσαν καὶ τῶν σκορπισμένων Μανιάτων σὲ διάφορα μέρη γιὰ ἐργασίαν. Ἀλλὰ καὶ χιμωονιάτικη ἀκόμα τῶν ξένων, ὅσοι καὶ ἔναι λίγοι αὐτοί. Γιατί, νὰ ποῦμε τὴν ἐλήθειαν, κεῖνο ποὺ λείπει σ' αὐτὸν τὸν τόπο καὶ ἀπὸ τὰ πρῶτα εἶναι αὐτὸ: Ἐνα ξενοδοχεῖο τῆς προκοπῆς.

Χώρα ποὺ τὸ νησί τῶρα δὲν εἶναι νησί πιά.— Πῶς;—Να· τὸ ἔωσαν μὲ τὴν ἀντικρὴν στερεὰ μὲ ἕνα ἐπιθαλάσσιον δρόμο, τὴ λεγόμενὴν Ἐνωσθῶν 100 μέτρα. Κ' ἔγινε ἡπειρος, χειρόνητος. Πέει λοιπὸν καὶ τὸ ποιητικὸν τοῦ γοῦστο, νὰ πηγαίνει ἐκεῖ μὲ μιὰ βερκούλα μὲ λίγες κουπιές, ὅσο λίγες καὶ ἔναι, μὲ τὸ παλινῆ, μὲ τίς βούτες. Τώρα μιὰ ἀδρασκελιά μὲ τὰ πῆδ' αὐτοῦ καὶ καταπάτητες τὸ ἐρημικὸν καταφύγιον τοῦ Πάριος καὶ τῆς Ἑλένης. Ἀλλὰ μιὰ ἀδρασκελιά, γυρίζεις καὶ βρίσκεις στὸ Μαραθωνῆσι, τὸ «Μιγώνιον», τὸ δρόμο τοῦ Μαυροβουνιοῦ, ἀποκᾶτω ἀπὸ τὸ «Αἰχρίσιον», τὸ δρόμο ποὺ τραβᾶ κατὰ τὴν Τσίμοδα, τὴν Ἀρεόπολιν, τὸ Οἶτυλο, τίς ἀρχαῖες χώρες Τεθρῶνων καὶ Πύρρων, Οἶτυλον καὶ Λεῦκτρα.

Ἀλλὰ γιὰ τούτα τὰ μέρη, καθὼς καὶ γιὰ τὴ σημερινὴ ὄψιν καὶ κατάστασιν τοῦ Γύθειου, σ' ἄλλο

τὴ ντροπή.

— Ἀφήσετέ με νὰ φύγω! νὰ φύγω! Φώναξε ἡ δύστυχὴ καὶ προσπαθοῦσε νὰ κόψει τὸν κύκλον καὶ νὰ φύγῃ. Μὰ ὁ κύκλος στένευε γύρω τῆς καὶ τὴν κλειοῦσε πρὸ σφίχται. Τόσο εὐκολὰ δὲ χάνει ὁ κόσμος ἕνα ὠραῖο θέαμα.

Ἐνας περὶ κύριος, κοιλιάρης, μὲ ξεκουμπωμένο τὸ γιλέκο του, ὀλοκόκκινος, φάτσα γερμανικὴ ποὺ πολλὰ χειρομέρια θάφαι καὶ θάπαι μὲ τὰ σταμνὰ τὴν μπύραν, προχώρησε καὶ εἶπε:

— Ἐλα, κορίτσι μου, καὶ τὴ χτύπησε στὸν ὄμο χαδευτικὰ, ἀφ' οὗ ἐπιμένεις, πάμε. Ἀπὸ τὸ χοντρομαξᾷ αὐτὸν, καλύτερος πάλι ἐγὼ ὅσο ἀδύναμος καὶ ἔναι.

Κ' οἱ δυὸ κύκλοι ξεκαρδιστήκανε στὰ γέλια γιὰ τὸ ἀστεῖο.

Κ' ἡ Χρυσούλα δὲν μπόρεσε πιά νὰ βαστάξῃ καὶ ἄρχισε νὰ κλαίει. Ὅλων ὁ καρδιὴς φτεροκοπήσανε ἀπὸ τὴ χαρά. Τὸ θέαμα ἄρχισε νὰ γίνετα ἀκόμα πρὸ ἰνδιαιρέτον ἀπ' ὅτι φανταζόντανε. Ὅλοι ἀφήσανε τὸν κύκλον τοῦ πληγωμένου ἀλόγου καὶ πήγανε στὸν κύκλον τῆς Χρυσούλας καὶ τοποθετήθηκαν ὅσο μπορούσαν πρὸ καλὰ νὰ βλέπουν. Ὁ ἀμαξίας μὲ τὸ ἄψιλό καπέλο καὶ τὰ ξύλινα χοντρο-

πάπουσα, κατέβηκε ἀπὸ τὸ ἀμάξι, πλησίασε καὶ μὲ τὰ χεῖρά του τὰ πιτωμένα χεῖρα χτυποῦσε σιγὰ σιγὰ στὸν ὄμο τῆς Χρυσούλας καὶ τὴν παρηγοροῦσε κοροϊδευτικὰ:

— Σώπα σύ, μικρούλα μου... σώπα! σώπα!

Ἦρθαν καὶ ἄλλοι. Ὅλοι γελοῦσαν, τώρα μόλις εἶχανε πορκαί καὶ εἶτανε ὅλοι χαρούμενοι καὶ ἀρχίσανε σὰν τσάκισμα τραγουδιοῦ νὰ λένε ὅλοι ρυθμικά:

— Σώπα σύ! σώπα!

(Θε μου! τί μαρτύριο θάταν ἡ ζωὴ, ἂν δὲν ὑπῆρχε ὁ θάνατος!)

Ἀνοιξε μὲ τὰ χεῖρά της, μὲ τοὺς ἀγκῶνες της, ἀπελπισμένη, δρόμο νὰ ξεφύγῃ, νὰ σωθεῖ. Βρῆκε κάποια χραμαδά στὸν κύκλον καὶ ἔφυγε. Κι ἄρχισε νὰ τρέχει γιὰ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὰ γέλια καὶ τὰ λόγια ποὺ τρέχανε ἑπίσω της καὶ τὴν κυνηγοῦσαν.

Στοῦ Γοργία! Κι νὰ μὴν τὸ σκεφτεῖ παρὰ τῶρα! Ἐκεῖ μπορούσε νὰ καταφύγῃ, νὰ ἐμποστασῇ, ὡς ν' ἀποτολμήσῃ τὸ βράδι νὰ πάει σπῆτι της. Ὡ! νὰ καθίσει, νὰ ξεκουραστεῖ, νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ πλῆθος, νὰ χεῖ ἀπέναντί της ἕναν ἄνθρωπον ἄλλου κειροῦ καὶ ἄλλου κόσμου, ποὺ νὰ τὴ λυπηθεῖ καὶ νὰ

μου γράμμα. Σήμερα δε κλείσω αυτό κι δε υπο-
γραφώ καθώς μια φορά στα παλιά μου χρόνια στον
«Ασμοδαόν» όπως σωστά έγινε και είμαι πια

ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΠΑΛΙΑΠΗΔΑΣ

Ο ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΩΔΕΙΟΥ ΟΙ ΟΡΟΙ ΤΟΥ

Προκηρύσσεται Ἀδελφώριος Δραματικός Διαγωνισμός
πρὸς συγγραφήν πρωτοτύπου δράματος, ἔχοντος Ἑλληνικὴν
ὕψωσιν ἀρχαίαν ἢ νέαν ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὅρους :

1) Ἔργα εἰς τὸν διαγωνισμὸν εἶνε δεκτὰ τὰ ἀναβιβα-
ζόμενα ἐπὶ σκηνῆς ἐν Ἀθήναις ἀπὸ 1ης Μαρτίου μέχρι
31ης Αὐγούστου 1910. Οὐδὲν ἔργον ἐκ τῶν ἤδη ἐκδοθέν-
των ἢ παρασταθέντων εἶνε δεκτὸν εἰς τὸν διαγωνισμὸν.

2) Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ μετέσχῃσι τοῦ διαγωνισμοῦ ὁ-
φείλουσι νὰ ὑποβάλωσι διὰ τῆς Διευθύνσεως τοῦ Ὁδείου
εἰς τὴν Ἀγωνόδικον Ἐπιτροπὴν δέκα τοῦλάχιστον ἡμέρας
πρὸ τῆς ἐν Ἀθήναις παραστάσεως τοῦ ἔργου τὸ χειρόγρα-
φόν, νὰ καταστήσωσι δὲ πρὸ τριῶν ἡμερῶν γνωστὴν τὴν
ἡμέραν τῆς παραστάσεως εἰς τὴν Ἀγωνόδικον Ἐπιτροπὴν.

3) Ἡ Ἀγωνόδικος Ἐπιτροπὴ ἰποτελεῖται ἐκ τριῶν
μελῶν ἐκλεχθέντων ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τοῦ Μουσικοῦ
καὶ Δραματικοῦ Συλλόγου ἐντὸς τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου
1910.

4) Ἡ ἐκδοσις τῆς Ἀγωνόδικου Ἐπιτροπῆς θέλει ἀνα-
γνωστῇ ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ὁδείου ἐντὸς
τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου 1910.

5) Εἰς τὸ βραβευθὲν ἔργον θέλει ἀπονεμθῇ
2,000 δραχμῶν ἄθλον, κατ' ἐκλογὴν δὲ τοῦ συγγραφέως
θέλει ἐκδοθῇ τοῦτο ἐπιμελείᾳ καὶ δαπάνῃ τοῦ Συλλόγου
εἰς χίλια ἀντίτυπα ἐκχωρούμενα εἰς τὸν συγγραφέα, ἢ θέ-
λουσι δοθῇ εἰς αὐτὸν 500 δραχ. ἐπὶ πλέον.

6) Ἐὰν δὲν ὑποβληθῇ οὐδὲν ἔργον ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς
Ἐπιτροπῆς ἢ δὲν κριθῇ οὐδὲν τῶν ὑποβληθέντων ἄξιον τοῦ
βραβείου δύναται ἢ Ἐπιτροπὴ δι' ἡτιολογημένης αὐτῆς
ἀποφάσεως ν' ἀναβιβάσῃ τὸν Διαγωνισμὸν διὰ τὸ ἐπὶ τὸν ἔτος.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν
Γ. Ν. ΝΑΖΟΣ

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΗΝ ΟΞΩΠΟΡΤΑ

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

Καλλιτεχνικὴ ἔκδοσις τοῦ «Σεράπιου» τῆς
Ἀλεξάνδρειας, μετ' ἡν εἰκόνα τοῦ συγγραφέα.

Ποιῖται στὰ γραφεῖα τοῦ «Σεράπιου»
(Revue «Serapion». Alexandrie — Egypte)
φρ. 5. Γιά τοὺς συνδρομητάς τοῦ «Σερά-
πιου» καὶ τοῦ «Νουμά» φρ. 3.

τῆς περ ἓνα γλυκὸ λόγο καὶ νὰ βάλῃ τὸ χέρι της
μέσα στὸ χέρι του καὶ νὰ στηριχθῇ καὶ νὰ μὴν
πέσει. Ὡ! πόσο λαχταροῦσε νὰ δεῖ μπροστὰ τῆς
ἓναν ἄνθρωπο καλὸ καὶ τίμιον. Πού νὰ μὴ τὴν πλη-
γώσει καὶ νὰ τὴν λυπηθεῖ.

Ὡ! πότε νὰ φτάσῃ! πότε νὰ φτάσῃ!..

IX

Ὡς ἀνοιξεν ἀπότομα ἡ πόρτη τῆς σκοτεινῆς
καμερούλας, ὁ Γοργίας πού εἶτανε ξεπλωμένος στὸ
κρεβάτι, δέχθηκε ἀπάνω του ὅλο τὸ φῶς, ἓνα με-
γάλο, ὠμὸ κῆμα φῶς καὶ ἔκλεισε νὰ δεῖ ἀδυνατισμένα
τοῦ τὰ μάτια καὶ τραβήχθηκε λίγο στὴν ἡσυχί-
α μὲν γωνιά, λὲς καὶ ντρεπότανε.

Ἡ Χρυσούλα χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ξεστάθηκε καὶ
ἔρριξε λίγο πίσω τὸ κορμί της, σὰ νὰ θέλῃ νὰ φύ-
γῃ. Τὸ φῶς πεσμένο ἐστὶ ἀπότομα ἀπάνω του, τοῦ
ἔδειξε τὴν ἀσκήμια του τώρα, τώρα προπάντων,
πού τοῦ βαθύσκαψε ἡ ἀγρύπνια καὶ ἡ ἀδιαθεσία τὰ
μάγουλα καὶ τοῦ βγάλε πρὸ ὧς τὰ μικρὰ ματάκια
του, τὰ μενεξεδένια, πού σὰν ξεβράχμενα φαντάζανε
στὸ πολὺ φῶς καὶ ἡ μύτη, τώρα πού ἀδυνατίσε,
φαίνονταν ἀπέραντη.

ΣΤΙΧΑΚΙΑ

Γιὰ τὴ «Λύρα» καὶ τὸν Πολέμῳ

1.

Τὴ «Λύρα» ἀρπὰ στὸ χέρι του
τὴν πάει σ' ἓνα σαράφη,
— Κάλυκτι, ἐκεῖνος φώναξε
πού ἔσαν πορὰ δὲν κάνει
Κ' ἐρέκαζεν ὁ ποιητὴς
ψιλὴ φωνίτσα βάνει.
— Ἀμάν, γι' ἀντίκα πάρε τὴν
καὶ βάλε τὴν στὸ ράφι.

2.

Ἀνθολογία σ' ἐβόλεν
ποιητικὴ νὰ κάνῃς.
Σοὺ εἶπαν λουλούδια διαλεχτὰ
μὲ προσοχὴ νὰ πάρῃς
Κ' ἐσύ, ἀχινούς, ξεράγκαθα
μαζὶ μ' ἀνθὸς τὰ βάνεις.
Καὶ λὲς : — Ἐγὼ μαι ναυτικός·
δὲν εἰμαι περβολάρης.
Κ' ἔτσι γενήκαν θάλασσα
καὶ τέχνη καὶ ἱστορία,
Κι ἄλλα ζιγὰς τώρα ψιλὰ
νὰ βγάινῃς ἄλλη μία.

3.

Πολέμῳ, στὰ γεράματα
σ' ἀδίκησεν ἡ Μοῖρα,
Καημένε, πόσα κλήματα
σοὺ στοίχισεν ἡ «Λύρα»!
Δὲ γέλασε τὰ χεῖλῃ σου
μ' αὐτὴ τὴ φασαρία.
Σ' ἐκλάμπε καὶ οἱ φίλοι σου
καὶ δοιοὶ δὲν εἶχαν Μοῖρα
νὰ μποῦνε στὸν Παράδεισο
μὲ τὴν Ἀνθολογία
τὴ πῆραν τὴ Λύρα σου
γιὰ τοῦ στραβοῦ τὴ λύρα.
Ὅμως περσότερο ἔκαμες
νὰ κλάρῃ σὰν τὴ χήρα
τὴν Ἐταιρία πού ἐξόδιασε
παράδες γιὰ τὴ «Λύρα».

ΧΡ. ΒΑΡΔΕΝΤΗΣ

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΤΟ ΣΚΟΛΕΙΟ

3.

ΣΥΝΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΗ.

Ὁ Θύμης σὰ σκόλας καὶ γύρισε στὸ σπίτι,
ἐξουθενωμένος ἀπὸ τὴ δοκιμασία πού ὑπόφερε καὶ
κατασκοτισμένος ἀπὸ τὴν ἐπήρεια τῆς μαύρης ἐν-
τύπωσης, πού τοῦ εἶχε κάνει ἡ σχολικὴ παράδοσις,
μὲ πρωτόφαντη ἀποφασιστικότητά δῆλωσε στοὺς οἰ-
κείους του πὺς δὲ θὰ ζανακπήσῃ πια στὸ σκο-
λεῖο. Οἱ γονεῖς ὅμως τοῦ Θύμης, κατὰ τὴ γνωστὴ
συνήθειαν ὁλωνῶ μας, πρῶτα μὲ γλυκύλογα καὶ ὑπό-
σκετες καὶ ἀμοιβές καὶ ὕστερα μὲ φοβέρες, μὲ νη-
στεῖες καὶ ξυλισμούς τότε στέλνανε στὸ σκολεῖο.
Στὰ χαμένα τὸ φτωχὸ παιδί χτυποῦσε τὸ ποδάρι,
στὰ χαμένα παρκαλοῦσε τοὺς γονεῖς του, στὰ
χαμένα φώναζε, ἔκλαιε, μέρα τὴ μέρα ἀδυνατίζε,
συχναρρωστοῦσε. Στὰ χαμένα, χωρὶς νὰ θέλῃ, ψυ-
χόρμητα, ἐξωτερικέψε μὲ καθε μέσο τὴν ἐσωτερικὴ
φυσικὴ ἀνάγκη καὶ τὴν ἀκατανίκητη ψυχικὴ τάση,
πού κάθε ζωικὸ ὄντο ἔχει πρὸς τὴ λευτερίαν. Τί-
ποτα δὲν κατάφερε. Κι ἄμα εἶδε καὶ ἀπόειδε τὴν
ἐπιμονὴν τῶ γονεῶν του στὴν ἀμετάβλητη ἀπόφασή
τους, τὸ πῆρε γιὰ μοιραῖο τὸ πρᾶμα. Σὰ νὰ κατὰ-
λαβε πὺς μὴ ἀνώτερη δύναμη τοὺς πρόσταζε καὶ
αὐτοὺς θέλα νὰ στέλνουνε τὸ δυστυχὸ παιδί τους
στὸ διαφθορετὸ κείνο τοῦ νοῦ, τῆς καρδίας καὶ τοῦ
κορμιοῦ. Κι ἀποφάσισε στὸ τέλος μὲ μιὰν ὀδυνηρὴ
ψυχικὴ συντριβὴ νὰ σκύψῃ τὸ κεφάλι μπροστὰ στὴν
παντοδύναμη θέλησιν τῆς ἀλύγιστης μοῖρας.

Κι ἔς μὴ θελήσῃ νὰ πῇ κανένας φιλήσυχος νοι-
κοκύρης πὺς τὸ σκολεῖο μας στὴν ἀρχὴ μονάχα δι-
νει κόπο καὶ πὺς ἀργότερα, ἄμα τὸ παιδί ἀγάλλῃ
ἀγάλλῃ συνειθίσῃ, δὲν τοῦ φαίνεται τίποτα καὶ δὲν
τοῦ παύει καμὴν πλήξῃ ἢ πίεσιν. Γιατὶ καὶ μὲν
εἶναι γνωστὴ ἡ μεγάλη σπουδαιότητα τῆς συνήθειας
καὶ ἡ ἀφιλονίκητη ἐπιδόρκασις τῆς στὴν καθόλου ἀγωγή
τοῦ ἀνθρώπου καὶ δὲν ὑπάρχει κανεὶς πού νὰ μὴν
παραδέχεται πὺς ἡ «ἐξὲς δευτέρου φύσις» ἢ πρὸ
καλὰ, καθὼς ἔλεγε ὁ Wellington, αὐτὴ συνήθεια
εἶναι δέκα φορές φύσις καὶ πὺς κατὰ τὸν Ἀριστο-
τελῆ (Ἡθ. μεγ. Α' στ' 1186α) ἀπὸ ἡθὸς ἀπὸ τοῦ
ἔθους ἔχει τὴν ἐπωνυμίαν, ἡθικὴ γὰρ καλεῖται διὰ

*) Κοίταξε ἀριθμοὺς 350 καὶ 352.

Ὡς εἶδε τὴ Χρυσούλα, ἀνασηκώθηκε καὶ ὅλο του
τὸ προσωπάκι γέλασε. Ἐνὰς βήχας δυνατὸς ἔσεισε
ὅλο του τὸ κορμί.

— Καλημέρα! Καλημέρα! Εἰμαι χαρούμενος
σήμερα.

Ἡ φωνὴ τοῦ ξεναχάθηκε μέσα στὸ βήχα.

— Μὰ τί ἔχετε; γιατί εἰστε χλωμὴ; τί
τρέχει;

Φώναξε ταραγμένος βλέποντας καλὰ τὸ πρό-
σωπο τῆς Χρυσούλας.

— Τίποτα, τίποτα. Φοβοῦμαι...

— Σὰς πείραξε κανεὶς; Σὰς εἶπανε τίποτα;..

— Ὁχι! ὄχι!

— Τί φοβάστε λοιπόν;

— Ὁλα, ὅλα, ὅλα! Δὲν ξέρω. Θέλω νὰ πε-
θάνω. Ἡ ζωὴ παραπολύ βαρύνει ἀπάνω στοὺς ὤ-
μους μου. Δὲν ξέρω. Οἱ ὤμοι μου ἴσως εἶναι παρα-
πολύ ἀδύνατοι καὶ λυγρίζουνε καὶ σποῦνε.

Ὁ Γοργίας τὴν κύταζε καὶ δὲν ἐννοοῦσε.

— Μὰ τί σημαίνουν οἱ πόνοι μας μπροστὰ
στὴν ὁμορφίαν, Χρυσούλα; Ἀπὸ ἀγάπης καὶ μίσθ
πλύνεται καὶ ξεπλένεται ἡ ψυχὴ. Μὰ εἶναι κάποια
ποιήματα καὶ κάποια βουὰ καὶ δύσες ἡλίων καὶ
θάλασσες πού αἰώνια μένουν καὶ παρηγοροῦνε τὴν

ψυχὴ. Νά, σήμερα ἐγὼ, μὲ ὅλη μου τὴν ἀρρώστια
καὶ μὲ ὅλα μου τὰ χάλια εἰμαι μεθημένος ἀπὸ τὴν
εὐτυχίαν.

Ἀπλῶσε τὸ χέρι του καὶ ἔπιασε ἀπὸ ἓνα τρα-
πέζικι δίπλα τοῦ ἓνα τεύχος περιοδικοῦ καὶ τὸ
σίουσε θριαμβευτικὰ.

— Βλέπετε αὐτό; Τὸ βλέπετε; Τώρα μοῦ
τῶφε ὁ ταχυδρόμος. Ἀνὲ βρῆτε τί ἔχει μέσα!

Ἡ Χρυσούλα εἶχε καθίσει σὲ μιὰ καρέκλα,
κοντὰ στὸ παράθυρο· ἔκρυψε τὸ πρόσωπό της μέσα
στὰ χέρια της καὶ σάπαινε.

— Ἐνὰ τραγούδι τῆς Σαπφῶς! Μήτε ἓνας
μῆνας δὲν εἶναι πού ἀνακαλύφθηκε στοὺς πάπυρους
τῆς Αἰγύπτου!

Ἡ φωνὴ τοῦ ἔτρεψε ἀπὸ τὴ συγκίνηση. Παύ-
χαρος ἔσκυψε καὶ μεσόκλεισε τὰ ματάκια του νὰ
δεῖ τὴν κεραυνόβολη ἐντύπωση πού θάκανε ἡ ἀγγε-
λίαν αὐτὴ στὴ Χρυσούλα. Περίμενε νὰ τὴ δεῖ νὰ πε-
ταχτεῖ ἀπάνω, δλοκόκκινη καὶ ν' ἀπλώσει τὰ χέρια
της, νὰ ρηχτεῖ νὰ τοῦ ἀρπάξῃ τὸ περιοδικὸ καὶ νὰ
φωνάζῃ:

— αὐτῆς Σαπφῶς! Τραγούδι τῆς Σαπφῶς! Κά-
νετε γρήγορα! γρήγορα! Δώστε μοῦ το. Πεθαίνω
ἀπὸ τὴ λαχτάρα. Τῆς Σαπφῶς! (Ἀκολουθεῖ)